

The background of the entire page is a photograph of ancient stone ruins. Two large, weathered columns stand prominently on either side of the frame. In the center, there are more ruins, including a set of stone steps leading up to a platform. A person in an orange shirt is visible at the bottom center, providing a sense of scale. The sky is a clear, bright blue, suggesting a sunny day.

Kulttuurihistoria

NYT

2020

TURUN
YLIOPISTO

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus	1
Kulttuurihistorian henkilökunta	2
Opiskelijoiden mietteitä kulttuurihistorian opiskelusta	4–5
Avoimen suunnittelija esittäytyy	6–8
Muuttuvia olosuhteita, etätapahtumia ja kotikonstoreita	8–10
Opiskelijajärjestöt	11
Tohtorialumni Liisa Lagerstamia tapaamassa	12–14
Hengen vapautta ja käytännön säättöä: eräs uratarina	15–17
Kulttuurihistorian opinnäytetyöt	18–20
Väitösjännityksestä karonkkaan – kolmen väittelijän kokemuksia	21–25
Aktivismia, elokuvia ja kirjoitustyötä: väitöskirjan tekijöiltä	26–31
Kulttuurihistorian seuran toimintavuosi 2020	32–33
Historialliset seurat ja yhdistykset	33–34
Aboagora uppoutui veden syövereihin elokuussa 2020	35–38
Messun arvoinen kirjavuosi	39–41
Tuoreita kirjajulkaisuja	41–47
Katsaus kulttuurihistorian tutkimushankkeisiin	48–49
Tutkimuskeskukset	50–51
Tulevia tapahtumia	52

Pääkirjoitus

Marja Jalava

Kukapa olisi arvannut vuosi sitten, että myös tämänkertaista kulttuurihistorian oppiaineen vuosikertomusta kirjoitetaan ja toimitetaan etätöissä! Kenties tietämättömyys on ollut eduksi, sillä maaliskuussa 2020 tieto monta lukukautta jatkuvasta etätyöskentelystä olisi tuntunut varsin lannistavalta. Kun poikkeustilanne on sen sijaan edennyt ikään kuin etappi kerrallaan, Zoom- ja Teams-etätapaamisten pitkä putki on tuntunut siedettävämmältä.

Lukuvuosi 2020–21 ei kuitenkaan ole kulunut pelkästään koronaviruksen merkeissä. Uuden tutkinto-ohjelman myötä kulttuurihistoria, Suomen historia, yleinen historia ja arkeologia ovat toteuttaneet perus- ja aineopinnot ensi kertaa kokonaisuudessaan yhteisvoimin. Uusien opintojaksojen suunnittelu ja toteutus pelkkien etäyhteyksien varassa on vaatinut melkoista turnajaiskestävyyttä sekä henkilökunnalta että opiskelijoilta, mutta opiskelijapalautteen perusteella etäurakassa on onnistuttu olosuhteet huomioon ottaen hyvin. Kiitos siitä kaikille!

Tästä on myös hyvä jatkaa, sillä tulevan lukuvuoden 2021–22 tehtäviin kuuluvat muun muassa uuden opetus suunnitelman arvioiminen ja uudistaminen tarpeellisilta osin. Kun samanaikaisesti ryhdymme suunnittelemaan uudenlaista monipaikka- ja vuoro-opetusta, joissa osa opiskelijoista on etäopetuksessa ja osa lähiopetuksessa, kuluneen vuoden kokemukset

ovat hyödyllisiä. Tiedämme nyt paljon paremmin, millaiset opetus- ja ohjausmuodot toimivat hyvin etäyhteyksien välityksellä ja mitkä taas eivät. Ennen kaikkea osaamme kuitenkin arvostaa vielä aiempaa enemmän läsnäoloa yhdessä kamppailulla, jonne toivottavasti voimme vihdoinkin ensi syksyn kuluessa palata.

Kulttuurihistorian opetushenkilökunnan jäsenistä Hannu Salmi jatkaa vielä vuoden akatemiaprofessorina, joten jatkan vastaavasti hänen professorinsa hoitamista. Oppiaineen toinen professori Marjo Kaartinen puolestaan jatkaa laitosjohtajana, ja hänen laitosjohtajakompensaatiollaan toimii yliopisto-opettajana Marika Räsänen. Muissa tehtävissä toimivat entiseen tapaan yliopistonlehtori Maarit Leskelä-Kärki, yliopisto-opettajat Paavo Oinonen ja Sakari Ollitervo sekä lehtori Hanne Koivisto.

Lopuksi haluan kiittää oppiaineen puolesta harjoittelijoitamme Jean Lukkarista ja Sara Vatasta tämän kulttuurihistorian oppiaineen vuosikertomuksen toimitustyöstä.

Toivotan teille kaikille kiinnostavia lukuhetkiä ja antoisaa lukuvuotta 2021–22. Aivan erityisesti toivon viime vuoden tapaan, että pääsisimme vihdoinkin tapaamaan toisiamme myös kasvokkain!

Etätöissä Helsingissä 8.6.2021,
Marja Jalava

Kulttuurihistorian henkilökunta

Kulttuurihistorian henkilökuntaa Zoom-kokouksessa

Korona-ajan hengessä kulttuurihistorian perinteinen henkilökuntakuva otettiin viime vuoden tapaan Zoomissa. Kuvakaappauksen otti Hannu Salmi.

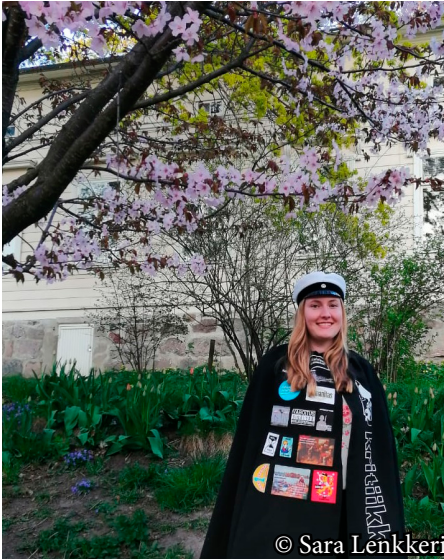
Kuvassa vasemmalta oikealle ylärivistä alkaen: Paavo Oinonen, Hannu Salmi, Marjo Kaartinen, Maarit Leskelä-Kärki, Hanne Koivisto, Jukka Sarjala, Miira Vuoksenranta, Heli Rantala, Satu Sorvali, Sakari Ollitervo, Juha Isotalo, Harri Kiiskinen, Reima Välimäki, Petri Paju, Heidi Hakkarainen ja Marika Räsänen. Ajantasaiset tiedot henkilökunnasta löytyvät oppiaineen verkkosivuilta.

Opiskelijoiden mietteitä kulttuurihistorian opiskelusta

Antiikista Euroviisuihin

Miranda Paloviita

Olen Miranda, juuri kolmannen opiskeluvuoteni päättänyt kulttuurihistorian opiskelija. Kulttuurihistorian opinnot ovat tarjonneet minulle tähän asti monipuolisia ja mielenkiintoisia oivalluksia sekä mahdollisuuksia. Vaikka olen lapsesta saakka ollut kiinnostunut historiasta ja menneisyyden ihmisten elämästä, ei historian valikoituminen pääaineekseni ollut itsensäselvyys.

Vielä lukiossa en tiennyt varmaksi, mihin haluaisin hakea opiskelemaan. Vaikka olin opiskellut useita vieraita kieliä ja ne kiehtoivat minua suuresti, päädyin laittamaan historian ensimmäiseksi vaihtoehdoksi yhteishaussa. En ole katunut tätä valintaa päiväkään, sillä olen pystynyt yhdistämään historian ja kielten opinnot toisiinsa.

Itse asiassa kandidaatintutkielmanikin käsitteli kieliä: tutkielmani tarkasteli Euroviisujen kilpailuesitysten esityskieliä 1970-luvulla.

Yksi parhaista piirteistä kulttuurihistorian opiskelussa on mielestäni se, että siinä voi tutkia melkein mitä vain itseään kiinnostavaa aihetta. Aloittaessani historian opinnot yliopistossa olin – ja olen edelleen – kiinnostunut vanhoista ajoista, etenkin antiikista, minkä vuoksi arkeologia valikoitui monien muiden aineiden ohella sivuaineekseni. Kandidatututkielmani sijoitui itsellenikin hieman yllättäen lähihistoriaan.

Kulttuurihistorian opiskelua ovat rikastaneet myös opiskelukavereiden kanssa jaetut hetket ja keskustelut kiinnostavista tutkimusaiheista. Opiskeluaikana olen päässyt muun muassa tutustumaan Edinburghin historialliseen kaupunkiin ainejärjestön ekskursiolla, ihaillemaan Tove Janssonin luonnosvihkoa arkistovierailulla, selaillemaan 1600-luvulta säilynyttä kirjaa sekä haastattelemaan Ylioppilaskylässä eri vuosikymmeninä asuneita.

Tulevaisuudessa haluaisin hyödyntää kulttuurihistorian opinnoista saamiani oppeja työskentelemällä museossa. Historia-aineista kulttuurihistoria on aina ollut minulle selvä valinta, sillä jo oppiaineen nimi tiivistää suurimmat mielenkiinnon kohteeni. Kulttuurihistorian opiskelu on osoittautunut vähintään yhtä kiinnostavaksi, mitä odotin ennen opintojen alkua.

Maisterin tunnustuksia

Juho Laulajainen

Aloitin tunnustuksella: Olen Juho Laulajainen, 33-vuotias keravanturkulainen, joka syö huonosti ja saa ravinnostaan liikaa rasvaa ja hiilihydraatteja. Olen luonteeltani hieman epävarma ja mukautuvainen ja koen vieraat tilanteet usein ujostuttavina.

Ennen kuin minusta tuli yliopisto-opiskelija, olin lapsi. Historia ei ollut koskaan intohimoni. En itse asiassa koskaan edes ajatellut, että hakeutuisin yliopistoon. Olen ensimmäiseltä koulutukseltani datanomi, joka ammattikoulun ja muutaman muun mutkan jälkeen päätyi ajamaan säiliöautoa. Se oli mielekästä, mutta auttamattoman raskasta ja kuluttavaa. Niinpä seitsemän vuoden ja erään helteisen kesäpäivän jälkeen aloitin opiskelemisen Helsingin avoimessa yliopistossa. En osaa sanoa syytä sille, miksi valitsin juuri historian, mutta mielenkiintoiselta ja antoisalta se varmaankin tuntui.

Hain ja pääsin Turun yliopistoon vuonna 2015. Kulttuurihistoriaa opiskelin yhteensä kuusi vuotta. Pääaineekseni se valikoitui erään historianteoreettisesti orientoituneen yliopisto-opettajan innoittamana. Opiskelin tietysti muitakin aineita: Suomen historiaa, suomen kieltä, luovaa kirjoittamista, filosofiaa ja poliittista historiaa. Opiskelin laajasti ja päämäärättömästi. Se ei ole ollut huono asia. Minua kiinnostaa, mitä voidaan tietää ja miten voidaan tietää, että tiedetään. Juuri tämä oli myös pro gradu -tutkielmani perusimpulssina.

Tutkin historiografian filosofiaa ja historiallisen tiedon reunaehtoja. Häveliäisyyttäni en kuitenkaan sano, millaisia ne reunaehdot ovat.

Kulttuurihistorian opiskeleminen oli taianomaista. Kulttuurihistoriaan syventyessä saattaa näet huomata matkaavansa eräänlaiseen rinnakkais-todellisuuteen, aivan kuten vaatekaapin lävitse Narniaan työntyvät lapset. Tuossa rinnakkais-todellisuudessa kauan sitten eläneet ihmiset ja vielä kaukaisemmat tapahtumat elävät ja ovat uudestaan. Niitä tarkastellessa yhden elämän äärellisyys yhtäältä ja ihmiskulttuurin moninaisuus toisaalta kietoutuvat toisiinsa. Se jos jokin on taikuutta.

Kiitos kulttuurihistorian opiskelemisen taianomaisuudesta kuului tietysti varsinaisille taikureille. Kulttuurihistorian henkilökunnan tukea ja opetusta parempaa ei varmaankaan ole, eikä historia-alan opiskelijoita mukavampia kanssaopiskelijoita voi toivoa. Näin ainakin luulen. Ja tällä kertaa rohkenen myös väittää, että luulo on tiedon väärä.

Avoimen suunnittelija esittäytyy

Anu Laukkanen

Sain aloittaa elokuussa 2020 avoimen yliopiston suunnittelijana eläkkeelle siirtyneen Katriina Mäkinen seuraajana. Työt alkoivat etänä, mutta varsinainen työpisteeni sijaitsee Arcanumissa samassa kerroksessa muun muassa historia-aineiden kanssa. Oma taustani on kulttuurin- ja sukupuolentutkimuksessa, ja olen työskennellyt koko työurani Turun yliopistossa erilaisissa tutkimus-, hallinto- ja opetustehtävissä. Lähellä sydäntäni ovat koulutuksen tasa-arvo ja saavutettavuus sekä eri taustoista tulevien opiskelijoiden huomioiminen.

Hyppäsin mukaan jännittävässä ja monille varmasti haikeassakin taitekohdassa, kun kulttuurihistorian perus- ja aineopinnot olivat avoimen tarjonnassa tällä erää viimeistä lukuvuotta. Kuten olen ymmärtänyt, kulttuurihistorian rooli avoimessa yliopisto-opetuksessa on ollut merkittävä, ja oppiaine on ollut erittäin pidetty niin opiskelijoiden kuin avoimen opintoja tarjoavien yhteistyöoppilaitosten keskuudessa. Historia-aineiden opetus avoimessa jatkuu kuitenkin sujuvasti historian ja arkeologian perusopinnoilla. Avoimen opiskelijoilla on valittavanaan integroidut

perusopinnot, eli osallistuminen samoille kursseille tutkinto-opiskelijoiden kanssa tai syksystä 2021 alkaen perusopinnot kokonaan verkossa. Toivottavasti kulttuurihistorian sisällöt ja näkökulmat tulevat tutuiksi opiskelijoille myös näiden opintojen myötä.

Suunnittelijan työpöydälläni ovat myös arkeologian aineopinnot ja Asklepios-opintokokonaisuus, Kielten ja käännytieteiden laitokselta saksan kieli, ranska, suomen kieli ja suomalais-ugrilainen kielentutkimus sekä latinainen ja kreikkalainen filologia. Sosiaalitieteiden laitokselta olen mukana Monikulttuurisuus-opintokokonaisuudessa. Autan lisäksi opettajia opetukseen liittyvissä pedagogisissa kysymyksissä, esimerkiksi opetusmenetelmien valinnassa. Minulla on kokemusta myös toiminnallisista ja taidelähtöisistä menetelmistä ja pätkäilen mielelläni kaikkia uusia sekä vanhoja tapoja tehdä opetuksesta mielekkäämpää ja sujuvampaa kaikille osapuolille. Sikäli kuin aikaa perustehtäviltä jää, autan mielelläni myös sukupuoleen ja muihin eroihin liittyvissä kimuranteissa opetustilanteissa.

Yksi avoimen yliopisto-opetuksen tehtävä on tehdä yliopisto-opintoja saavutettavammiksi, ja verkko-opetus on yksi tapa edistää koulutuksen tasa-arvoa – vaikkei digitaalinen saavutettavuus yksiselitteinen asia olekaan. Verkko-opetus on ollut jo pitkään arkipäivää kulttuurihistorian avoimen opetusmuotona, eikä korona-aika tuonut tähän muutoksia.

Sen sijaan historian ja arkeologian tutkinto-ohjelmaan kuuluvissa opinnoissa verkko- tai etäopetus on ollut monille opettajille ja opiskelijoillekin uutta. Samalla koronatilanne on tuonut työhön, opintoihin ja muuhun elämään monenlaista lisäkuormitusta. Kun digitaalisen saavutettavuuden vaatimukset tulivat tähän päälle, on kesäloman tarve varmasti kaikilla kipeämpi kuin vuosiin. Opetuksen muokkaaminen luento-opetukses-

ta verkkoon sopivaksi koronavuoden kokemusten jälkeen tulee olemaan helpompaa kuin ilman näitä pandemiapedagogisia harjoituksia. Jatkossa avoimessa voi suorittaa myös historian suuntautumisvaihtoehdon metodiopintoihin kuuluvat kurssit *Tiedon haku ja hallinta* ja *Johdatus digitaalisiin ihmistieteisiin* sekä temaattisia moduuleja kirjattentteinä ja esseinä.

Avoin yliopisto-opetus on laajin jatkuvan oppimisen toiminto Turun yliopistossa. Oppiaineet ovat osa tätä jatkuvan oppimisen tarjontaa avoimen yliopisto-opetuksen kautta. Kulttuurihistorian opinnot avoimessa ovat olleet joillekin henkireikä ja harrastus, toisille opiskelu-uran alku. Monet opettajat ovat opiskelleet kulttuurihistoriaa hakiessaan toisen opetettavan aineen pätevyyttä. Toivottavasti humanististen alojen opinnot ovat jatkossa

myös muille työelämässä oleville asiantuntijoille luonteva suunta hankkia lisäosaamista. Esimerkki tällaisista erityisesti avoimeen sopivista opinnoista on kirjallisten arkistoaineistojen käyttöön perehdyttävä kurssi *Arkistot – aineistoista tutkimukseen*.

Muuttuvia olosuhteita, etäpahtumia ja kotikonttoreita

Sara Lenkkeri

Viimeinen vuosi on ollut hyvin erikoinen niin opiskelijan kuin ai-nejärjestötoimijan näkökulmasta katsottuna. Olen opiskellut yleistä historiaa nyt kolme vuotta, eli melkein puolet tähänastisesta opiskelijaelämästäni yliopistolla on kulu-

nut etänä poikkeusolojen vallitessa. Toimin Kritiikin hallituksessa nyt toista vuotta. Ehdin siis kokea ai-nejärjestötoimijan niin sanottua “normaalia arkea” parin kuukauden ajan ennen kuin kaikki muuttui. Opiskelujen siirtyminen kotiin on mullistanut monen arkea, ja erityisesti opiskelijoiden hyvinvointi on noussut voimakkaasti esille myös julkisessa keskustelussa.

Etäopiskelun myötä opiskelijalta on vaadittu tavalliseen verrattuna enemmän itsekuria ja itseohjautuvuutta. Kampuksella luennoilla käymisen sijaan opiskelu on valtaosin hoidettu kotoa käsin ja kodista on tullut entistä enemmän opiskelupaikka. Kirjastoihinkaan ei ole päässyt samalla tavalla kuin ennen. Osalle etäopiskelu ei ole sopinut lainkaan, eivätkä opinnot ole edenneet tavoitteiden mukaisesti. Moni on kokenut yksinäisyyttä, kun toisia ihmisiä ei ole päässyt näkemään tavalliseen tapaan luennoilla tai ai-nejärjestön tapahtumissa.

Toiset ovat kokeneet etäopiskelun hyvin sopivaksi opiskelun muodoksi, koska opinnot eivät ole vaatineet pysymään Turussa. Olen itsekkin viettänyt kotipaikkakunnalla pidempiä pätkiä, sillä luennot tai esimerkiksi hallituksen kokoukset eivät ole sitä estäneet. Etäopiskelu ei siis yksioikoisesti ole herättänyt

pelkästään negatiivisia kokemuksia. Etäopiskelun mahdollisuus voisi tarjota tulevaisuudessa lisää joustavuutta opintoihin. Sen sijaan olosuhteiden pakottama pitkäaikainen etäopiskelu ei kerää kiitosta.

Ainejärjestötoimijan näkökulmasta tilanne on ollut hyvin erikoinen ja haastava. Kun perinteisiä fyysisiä tapahtumia ei ole voinut järjestää, on tarvittu luovuutta ja kykyä toimia uudentlaisissa olosuhteissa. Koronatilanne ja alituisen muuttuvat rajoitukset ovat herättäneet paljon tunteita ja mielipitei-

tä. Ainejärjestötoimijoina olemme joutuneet etsimään kultaista keskietä tehdessämme päätöksiä siitä, millaisia tapahtumia voidaan järjestää milloinkin. Useaa hallituksesta ei ole pystytty toteuttamaan samalla tavalla kuin ennen, mikä on herättänyt turhautumista.

Toisaalta haastavat olosuhteet ovat myös olleet opettavainen kokemus. Keväällä 2020 tilanteen alkaessa Kritiikin hallituksessa oli käynnissä täyspaniikki. Kukaan ei oikein tiennyt, miten tulisi toimia ja kuinka pitkälle tapahtumia tuli-

Arcanumissa oleva rintakuva historioitsija J. R. Danielson-Kalmarista.

si kuluvalta vuodelta perua. Tilanteen jatkuessa opittiin kuitenkin nopeasti toimimaan joustavammin ja elämään viikko kerrallaan. Koronatilanne on edellyttänyt mukautumista nopeisiin muutoksiin, kun aiemmin tehtyjen suunnitelmien varaan ole voinut täysin laskea.

Aiemmin normaaleiksi tai jopa itsestäänselvyyksiksi koettuja asioita, kuten opiskelijatapahtumia tai hallituksen kokouksia Kritiikin toimistolla, ei ole ollut samaan tapaan kuin ennen. Pienten asioiden, kuten opiskelukaverien kanssa pidettyjen yhteisten lounashetkien, fyysisten kokousten tai sattumalta tuttuihin törmäämisen merkityksen ymmärtää nyt paljon paremmin kuin aiemmin. Etätapahtumat ovat tyhjää parempia, mutta totuuden nimissä ne eivät pysty paikkaamaan aitoa kohtaamista toisten kanssa. Moni kaipaa yhteenkuuluvuuden tunnetta kanssaopiskelijoihin.

Korona-ajan suurin haaste on ollut säilyttää yhteisöllisyyden tunne järjestössä. Kritiikin yksi voimavaroista on aktiivinen ja monipuolinen tapahtumaelämä ja yhteisöllisyyden tunne yli vuosikurssirajojen. Erityisesti vuonna 2020 opintonsa aloittaneet fuksit ovat nyt jääneet ilman kontakteja vanhempiin opiskelijoihin. Moni

fuksi on palannut takaisin kotipaikkakunnalle perheensä luo tilanteen pitkittyessä. Ehkä suurimpia pelkoja ovat kuilun muodostuminen vanhempien ja vasta aloittaneiden opiskelijoiden välille sekä monipuolisen opiskelijakulttuurin jääminen vieraaksi uusille opiskelijoille. Opiskelijat tulisi pystyä integroimaan osaksi yhteisöä. Tilanteen korjaaminen on haaste, joka ainejärjestöllä on edessä viimeistään silloin, kun palaaminen takaisin tavanomaiseen opiskelijaelämään on mahdollista.

Opiskelijaelämässä ei ole kyse pelkästään opiskelusta, vaan erilaiset tapahtumat ja kanssaopiskelijoiden kohtaaminen kuuluvat siihen vahvasti. Tunne yhteisöön kuulumisesta on lahja, jonka toivoisin jokaisen opiskelijan kokevan opintojensa aikana. Kritiikki on onnistunut yhteisöllisyyden luomisessa aiempien vuosien aikana, eikä korona-ajan tule rikkoa tätä perinnettä. Monipuolisen tapahtumakulttuurin jatkaminen ja matalan kynnyksen tapahtumien järjestäminen voivat olla keinoja vaalia yhteisöllisyyttä tulevaisuudessa. Vaikka vuosi 2020 on ollut monella tavalla rankka, on se toisaalta myös jättänyt käteen paljon uusia oppeja – vähintään kyvyn arvostaa enemmän arjen pieniä asioita.

Kritiikki ry

Kritiikki on Turun yliopiston vuonna 1958 perustettu historia-aineiden ainejärjestö. Yhdistyksen tärkeimmät tehtävät ovat alan opiskelijoiden etujen ajaminen yliopisto-organisaatiossa ja jäsenten integroiminen opiskelijaympäristöön erilaista vapaa-ajan toimintaa järjestämällä. Yhdistys julkaisee myös neljä kertaa vuodessa ilmestyvää *Kritiikki*-lehteä, joka on ilmestynyt vaihtelevilla nimillä vuodesta 1960 saakka. Kaikki Turun yliopiston historian opiskelijat ovat tervetulleita osallistumaan Kritiikin toimintaan.

Historian Opiskelijain Liitto (HOL)

HOL on kaikkien suomalaisten korkeakoulujen historian opiskelijoiden kattojärjestö, joka valvoo ja ajaa historian opiskelijoiden etua. Liittoon kuuluu 11 ainejärjestöä seitsemästä eri yliopistosta. Seuran toiminnan näkyvin osa on vuosittaiset kevät- ja syysseminaarit, jotka toimivat yhdyssiteenä eri yliopistojen opiskelijoiden välillä. Seminaarien teemat pyritään valitsemaan järjestäjäkaupungin erityisosaamisalueiden mukaan. Kaikki Kritiikin jäsenet ovat automaattisesti myös HOL:n jäseniä.

International Students of History Association (ISHA)

ISHA on vuonna 1990 perustettu eurooppalainen historian opiskelijoiden yhteistyöjärjestö, jonka jäsen myös Kritiikki on. Järjestön tavoitteena on edistää kansainvälistä historian opiskelijoiden yhteistyötä. Turun ISHA:n osasto järjestää säännöllisesti tapahtumia kaupungin opiskelijoille.

Tohtorialummi Liisa Lagerstamia tapaamassa

Marika Räsänen ja Marjo Kaartinen

Liisa Lagerstam, filosofian tohtori ja kulttuurihistorian alumni, toivottaa aurinkoisesti vierailijat tervetulleiksi kotiinsa Laukon kartanoon. Laukko on pitkän historianansa, luonnonkauniin vetoimansa ja sukupolvien yhteisöllisyytensä ansiosta suomalaisen kulttuurihistorian helmi.

Laukon kartanon mailla asuttiin varmuudella jo rautakaudella. Ensimmäinen tunnettu kirjallinen tieto on vuodelta 1416. Nykypäivän Laukon rakennutti 1918 punaisten polttaman kartanon raunioille Rafael Haarla. Hänen perikunnaltaan kartanon ostivat Lagerstamit 1968. Toisessa polvessa Liisa ja hänen

miehensä ovat kartanon nykyisinä omistajina todella vuosisataisen historian ketjun jatkajia.

Historia myös velvoittaa. Viimeisten vajaan kymmenen vuoden aikana hieman jo rapistumaan päässeestä kartanomiljööstä on sukeutunut kotimaisen nykyaiteen ja kesäisen kepeän konserttiviihteen ystävien yksi suosikkikohteista. Taidetta on esillä kartanon eri rakennuksissa ja monenlaisille musiikkimauille sopivia konsertteja järjestetään kesäisin kartanon piha-alueella. Kokonaisuus toimii: Laukossa käy vuosittain 25 000 vierasta.

Mutta miten tähän on tultu,

mikä on Liisan osuus nykyisen Laukon luonteesta? Millainen on ollut kulttuurihistorian tohtorin polku Laukon kartanon emännäksi, museonjohtajaksi, kuraattoriksi ja tuottajaksi?

Laukko on Liisalle sekä koti että työ. Suhde kartanoon on erityinen ja yhtä ihmiseloa pidempi ensinnäkin siksi, että kartano on hänen lapsuudenkotinsa ja toisekseen, koska hän uppoutui Laukon 1600-luvun historiaan tutkijana ensin kulttuurihistorian pro gradu -tutkielmassaan (1999) ja sen jälkeen väitöskirjassaan (2007). Väitöskirja käsitteli Gabriel Kurkea, 1600-luvun aatelismiestä ja silloista Laukon herraa. Kulttuurihistorian opintoja täydensivät taidehistorian sivuainelaudatur ja opintovuosi Sothebyn taideinstituutissa Lontoossa.

”Intohimoni on tarinankerronta”, Liisa Lagerstam sanoo. ”Kun tarina Gabrielista oli kirjoitettu, polte maalata entistä isommalla siveltimellä ja uusilla, kokeilevimmilla tavoilla kasvoi.” Varsin pian väittelyn jälkeen perinteisessä mielessä akateeminen tutkijantyö sai jäädä, sillä Liisan isän Juhani Lagerstamin kuoltua Laukon tulevaisuus tuli mietittäväksi. Liisa aloitti yhdessä miehensä Jouni Minkkisen kanssa suurprojektin Laukon kunnostamiseksi ja sen rakentamiseksi arvonsa mukaiseksi kulttuuri- ja taidekohteeksi. Kartano avattiin yleisölle vuonna 2016. Tänä päivänä Laukon mailla on kesäisin vilskettä kuin keskiajalla konsanaan: kartanonväkeä, kartanokylän asukkaita, kolmisenkymmentä työntekijää ja vierailijoita. Talveksi hiljennytään rakentamaan seuraavia kesäkausia.

”Taide- ja kulttuurihistorioitsijan intohimo vei kokeilemaan erilaisia tapoja viestiä Laukon historiasta, sen kulttuuriperinnöstä ja kiinnittymisestä nykyisyyteen. Kaikki kokeilut eivät kantaneet hedelmää: sopivan balanssin löytyminen historian kerronnan, yleisöjen, kartanon ylläpidon ja toimeentulon välille ei ollut mutkatonta. Nykyinen toimiva konsepti on syntynyt onnistumisten ja erehdysten kautta”, Liisa kertoo. Hän kannustaakin kaikkia tulevia kulttuurihistorioitsijoita ja muita vielä polkuaan etsiviä rohkeuteen kokeilla ja tehdä omaa juttuaan: tärkeintä kaikessa on innostus.

Vieraillessamme Laukossa toukokuisena sunnuntaina pohdimme, miten kartanolla on aivan omanlaisensa henki. Se koostuu kartanon historiasta, sen kylämäisestä miljööstä ja kaikista niistä ihmisistä, jotka asuvat Laukon mailla ja vierailevat siellä.

Taiteilijat ihastuvat poikkeuksetta kartanon ilmapiiriin ja löytävät Laukosta jotain sellaista, joka puhuttelee heitä. He haluavat asettaa taiteensa vuoropuheluun Laukon vuosisataisen historian kanssa monin eri tavoin. Liisa, joka tuntee kartanonsa äänen paremmin kuin kukaan muu, ottaa tehtäväkseen löytää sekä suurille ja rönsyäville

että pienille ja herkille taideteoksille sopivimmat estradit.

Tuskin kukaan Laukon vieras jää kylmäksi sille suurelle narratiiville, jonka historiallisten rakennusten, nykytaiteen näyttelyiden ja puistossa kaikuvien konserttisävelten vuoropuhelu muodostaa, ja jonka juonenkänteitä Liisa pitää taitavasti hallussaan.

Teksti ilmestynyt alun perin pidempänä Kulttuurihistoria nyt! -blogissa. Blogitekstistä muokannut Sara Vatanen.

© Marjo Kaartinen

Hengen vapautta ja käytännön säätöä: eräs uratarina

Lauri Hannus

Oma työurani on ollut epätavanomainen – eli luultavasti kulttuurihistoriaa opiskelleelle aika tavallinen. Tein ennen yliopisto-opintojani tutkinnon viestintäalalta ja löysin töitäkin. Halusin kuitenkin opiskella lisää mahdollisimman laaja-alaisesti ja yleissivistävästi, mikä veti kulttuurihistorian pariin. Aloitin opinnot syksyllä 2008. Askeleet Yliopistonmäelle ja Sirkkalan kampukselle tuntuivat juhlavilta. Aikataulut olivat vapaita ja lounaat halpoja.

Media-alan työt kulkivat mukani koko opiskeluajan. Työskentelin valokuvaajana ja kirjoittajana useaa lehteä avustaen. Selkeää siirtymää opinnoista töihin ei siis ollut, vaan kaikki limittyi. En saanut lopulta hankittua itselleni Kriitiikin viittaa, mikä lienee ainoa opiskelujaltani katumani asia. Noin muutoin tein yliopistossa lähestulkoon kaiken mitä halusinkin. Luin monta sivuainetta uskontotteestä taidehistorian kautta sosiologiaan, tentin pinoittain kirjoja ja käytin kulttuurihistorian eetoksen opettamaa ajattelun vapautta parhaani mukaan.

Opintojeni loppuvaiheessa, vuosina 2013–2016, työskentelin

© Hanna Kinnunen

Turun ylioppilaslehden päätoimittajana. Olin ennen päätoimittajan työtä ollut mukana tekemässä lehteä kirjoittajana ja kuvaajana useiden vuosien ajan. Tylkkärin journalistisen linjan vetäminen oli minulle unelmatyö, toki ajoittain unettomia öitä aiheuttava sellainen.

Lehden koostaminen ideoinista taiton viilauksiin Ylioppilastalon A:n remonttia edeltäneellä ja ajan patinoimalla toimituksella oli vaativaa, hauskaa ja antoisaa. Mitä vallattomimmat juttukeikat vuorottelivat budjetin kanssa tuskailun

ja jakelulogistisen miinaharavan kanssa. Toimituksella henki oli tiukkoinakin hetkinä hyvä. Pikkujouluissa juotiin kuohuviiniä avustajien kiertopokalista, kevätkuuhlassa lyötiin krokettia V. A. Koskenniemmen patsaalla.

Vain kesäisin toimitus hiljensi. Silloin oli aikaa miettiä syntyjä syviä, kuten tekemätöntä gradua. Pidin syksyn 2015 opintovapaata ja kirjoitin. Maisterin paperit sain seuraavana kesänä.

Valmistuttuani jätin lehden seuraajani huomaan ja suuntasin Helsinkiin viestintätoimisto Miltonille. Suuri, kansainvälistyvä konsulttitoimisto oli perinteikkään omapäiseen lehteen nähden kuin kaninkolo: toisesta todellisuudesta. Kaisaniemenkadun jyhkeä funk-kistoimisto muistutti silti omalla tavallaan myös ylioppilaskunnan kuohuvaa ja nuorta työyhteisöä – etenkin kun sen käytävillä vastaan käveli opiskelijapolitiikasta ja lopulta myös TYY:stä tuttuja kasvoja.

Viihdyin Helsingissä lopulta hyvin. Asuin historiallisessa Silta-saareissa tiiviisti Itämeren ja Hakaniemen torin välissä, urbaanin Suomen sisäpihalla. Viestintätoimistotyö oli kuin monta työtä yhdessä pussissa. Aina ei oikein tienneyt, mitä työviikko tuo tullessaan.

Toisille moinen työtapo tarkoittaa ainoaa tapaa elää, joillekin nopeaa välivaihetta urapolulla. Itse sain nelisen vuotta opettavaista kokemuksta, jonka jälkeen harva ammatillinen asia enää pääsee yllättämään.

Saimme puolisoni kanssa lapsen vuonna 2019. Vanhemmuus vei pohtimaan peruskysymyksiä, kuten pysyvän kotipaikan valintaa. Päätimme palata Turkuun, sopivan kokoiseen ja virkeään sivistyskaupunkiin. Valinta oli hyvä, vaikka se tarkoittikin pendelöintiä ja tietynasteista epävarmuutta Helsinki-keskeisen työn kannalta. Ennen pandemian alkua kävin ajoittain tekemässä etätöitä Feeniks-kirjaston ylimmän kerroksen työpisteillä. Kaupunki avartui mäen alla ja rakennustelineiden takana. Tunsin kotiinpaluuta, nostalgiaa raikkaampaa.

Tämän vuoden alusta saakka olen työskennellyt viestintäpäällikkönä Yleinen työttömyyskassa YTK:lla. Työni koostuu ulkoisesta viestinnästä, mediaviestinnästä ja sisäisen viestinnän tehtävistä. Se tuntuu omalla työhistoriallani ja osaamisellani juuri sopivalta.

Suomalaisen työttömyysturvajärjestelmän historiallisiin kerrostumiin sekä ajoittain poleemiiniinkin mediakeskusteluihin perehtymisessä opintojeni antama

näkökulma on jälleen noussut arvoonsa. Työ on kriittistä ajattelua ja kontekstointia vaativaa sekä paljon kirjoittamista sisältävää: humanistille juuri sopivaa.

Olen päätenyt töihin, joita voisin ainakin muodollisesti tehdä ilman kulttuurihistorian opintojakin. Samalla mielessäni on kirkkaana se, kuinka olennaisesti vuodet lukusaleissa, seminaareissa ja luennoilla kehittivät ajatteluani. Olen tästä niin professoreille, opettajille

kuin opiskelukavereillekin alituisen kiitollinen. Samalla monet ammatilliset verkostoni palautuvat yliopistovuosiini: opiskelun ja työn sujuvaan lomittumiseen sekä kulttuurisen ja yhteiskunnallisen mielenkiinnon melko vapaaseen kana-voitumiseen.

Työ elää omaa elämäänsä ja lopulta kukaan ei ole korvaamaton, mutta uteliaan avosydäminen sivistys on kestäväntä perintöä mitä ihminen voi hankkia.

Etätöyöpaikka toukokuussa 2021. Kuva: Lauri Hannus.

Kulttuurihistorian opinnäytteet vuonna 2020

Marja Jalava

Kulttuurihistorian vuosi 2020 oli tuttuun tapaan tuottelias, sillä oppiaineessa valmistui neljätoista pro gradu -tutkielmaa ja kolme väitöskirjaa.

Temaattisesti opinnäytteissä erottui vahvana painopisteenä ensinnäkin kirjoittamisen kulttuurihistoria, joka tutkii elämän, kerroksen ja historian välisiä suhteita. Tähän ryhmään lukeutuivat muun muassa Henna Karppinen-Kummunmäen ja Anna-Leena Perämäen väitöskirjat. Toisena – osin edellisen kanssa päällekkäisenä – teemana oli kysymys kulttuurisesta identiteetistä. Siihen liittyen pohdittiin muun muassa juutalaisuutta, naiseutta, yliopisto-opiskelijuutta sekä vegetarismia ja rokotusvastaisuuden suhdetta.

Kulttuurihistoriassa perinteisesti suosittuja teemoja ovat olleet myös elokuva- ja televisiotutkimus sekä sukupuolihistoria, jotka olivat nytkin edustettuina opinnäytteiden joukossa. Nouseva näkökulma viime vuosina on puolestaan ollut uusmaterialistisista teorioista ammentava eläin- ja esinetutkimus, jossa tarkastellaan eläinten ja esineiden toimijuutta menneisyydessä. Tätä suuntausta edusti myös

Heta Lähdesmäen väitöskirja suorien ja ihmisten välisistä suhteista 1900-luvun Suomessa.

Ajallisesti opinnäytteet jakautuivat kulttuurihistorialle nykyään tyypilliseen tapaan siten, että neljä sijoittui 1800-luvulle tai aikaan sitä ennen, yhdeksän 1900-luvulle ja neljä aivan lähihistoriaan eli 2000-luvulle. Varhaisimpana tutkimuskohteena olivat tällä kertaa kulttuurinen muisti ja sen murrokset keskiajan ja uuden ajan alun taitteessa, kun taas tuoreimpina aiheina käsiteltiin 2000-luvulla käytyä somekeskustelua metsiin hylätyistä ”metsäautoista” sekä varsinaissuomalaisia kulttuurin kuluttajina. Maantieteellinen painotus oli tällä kertaa selkeästi Suomi-voittainen. Suomea käsiteltiin kahdessatoista opinnäytteessä, kun taas muuta maailmaa – Iso-Britanniaa, Keski-Eurooppaa ja Japania – tarkasteltiin neljässä opinnäytteessä.

Opinnäytteissä käytetty lähteaineisto oli kulttuurihistorialle ominaiseen tapaan hyvin moninaista. Arkistolähteiden, päiväkirjojen, yksityiskirjeiden, opaskirjallisuuden, lehti- ja somekirjoitusten sekä elokuvien ja televisio-ohjelmi-

en rinnalla voidaan mainita muun muassa susien tapporahatilastot, Anttilan postimyyntiluettelot ja oikeuskanslerille tehdyt kantelut. Niiden pohjalta analysoitiin esimerkiksi eri elämänmuotoihin, kansallisuuteen, sukupuoleen ja yhteiskunnalliseen luokka-asemaan liittyneitä kulttuurisia käsitteitä ja merkityksiä.

Lämpimät onnittelut vielä kerran kaikille hyväksytyjen opinnäytteiden tekijöille!

Valmistuneet opinnäytteet

Väitöskirjat:

Karppinen-Kummunmäki, Henna: *Elite English Girlhood in the Eighteenth Century*.

Lähdesmäki, Heta: *Susien paikat. Ihminen ja susi 1900-luvun Suomessa*.

Perämäki, Anna-Leena: *Kirjoitettu vaino. Selviytymiskeinot juutalaisvainoista nuorten naisten päiväkirjoissa 1940-luvun Ranskassa ja Alankomaissa*.

Pro gradu -tutkielmat:

Agge, Mari: *Makkabé-urheiluseura osana Turun juutalaisen seurakunnan kulttuurista identiteettiä 1900-luvulla*.

Halonen, Leena: *Metsäautot toimijoina. Metsäautoilmiöstä käyty internetkeskustelu 2000-luvun alun Suomessa*.

Hankiala, Vilja: *”For Noble Britons sprong from the Trojan bold, and Troynovant was built of old Troyes ashes cold.” Kuningas Arthur ja Brut-kronikoiden troijalaiskertomus humanistien mukaan vuosina 1511–1557*.

Kapiainen, Karolina: *Vanheneva kirjailija Ulla Bjernen (1890–1969) päiväkirjoissa*.

Kaulin, Päivi: *Varsinaissuomalaiset kulttuurin kuluttajina 2010-luvulla*.

Kautto, Kaisa: *Kaisa Juhantytären (1782–1856) elämänhistoria ja muistivihkoon kätkeyty minuuks*.

Kilpinen, Karri: *”Itsemurhayksioiden olohuone”. Ravintola Three Beersin luoma yhteisöllisyys osana Turun ylioppilaskylää ja turkulaista vapaa-ajankulttuuria 1989–2018*.

Kuusipalo, Vilppu: *”Etsä oo joku vanha toimittajanreuhka Soundista?” Intermediaalista parodiaa Kummeli-sketsisarjassa 1991–1994.*

Lehto, Heidi: *Esimerkillisiä enkeleitä vai vaarallisia viettelijättäriä? Naisten seksuaalisuuden käsitykset viktoriaanisen ajan yhteiskunnan diskursseissa.*

Lumme, Jenni: *Nuori, kotiäiti ja viehättävä emäntä. Tuotettu nainen Anttilan postimyyntiluetteloissa vuosina 1961–1969.*

Peippo, Anniina: *Bambumieka, piilotettu terä ja sokea samurai: Historia- ja yhteiskuntakuva Yamada Yöjin samuraitrilogiassa (2002, 2004 ja 2006).*

Perkola Laura: *”Jos haluat turmel-la itsesi ja lapsesi, käytä rokotusta”. Vegetaariseen aatteeseen liittyvä rokotevastaisuus 1920-luvun Suomessa.*

Pietilä, Noora: *Kasvattava kirjallisuus ja kehittyvä lukija: Arvostelvan luettelon valta suomalaisten lukijoiden ja lukemisen mahdollisuuksien määrittelyyn 1922–1929.*

Tanska, Pia: *”Ja kun kunnioitus oikeutta ja itseänikin kohtaan sitä vaatii...” Oikeusturvan hakeminen ja tunteiden sanallistaminen oikeuskanslerille tehdyissä kanteluissa Suomessa vuonna 1919.*

Kuva: Debby Hudson, Unsplash. Sivujen tausta: Augustine Wong, Unsplash.

Väitösjännityksestä karonkkaan – kolmen väittelijän kokemuksia

Henna Karppinen-Kummunmäki

Helpottunut väittelijä yhdessä ohjaajansa, kustos Marjo Kaartisen (vasemmalla) ja vastaväittäjänsä Heli Valtosen (oikealla) kanssa. Kuva: Timo Huttu.

Väittelin 18.9.2020 keskellä pahinta koronasyksyä 1700-luvun englantilaisten teinityttöjen kokemuksista. Tutkimukseni *Elite English Girlhood in the Eighteenth Century* tarkasteli päiväkirjojen, kirjeiden ja muistelmien kautta, miten naimattomat tytöt loivat omaa identiteettiään ja samalla kamppailivat kasvukipujen sekä ristiriitaisten odotusten paineissa.

Uuden ajan alun maailma kasvatti tytöistään tulevia naisia, äitejä ja kotitalouden valtiattaria. Naisihanne oli siveä ja alistuva, mutta eliitin täytyi samaan aikaan olla näytävästi esillä, osallistua seura-

piiritapahtumiin ja kuluttaa rahaa. Sama koski myös tyttöjä, jotka opettelivat aikuiselämän sääntöjä. Itse väitöspäivä on muutenkin jännittävä ja stressaava. Tautitilanne toi päivään omaa lisäjännitystä, sillä kaikki asiat piti varmistaa moneen kertaan, kuten voimassa olevat kokoontumisrajoitukset, tilaisuuden etästriimausmahdollisuudet, riittävät turvavälit väitösslissa ja niin edelleen.

Onneksi vastaväittäjä sekä kustos olivat paikan päällä, joten tärkeimpien henkilöiden ollessa läsnä ei tarvinnut pelätä tekniikan toimivuuden puolesta. Tilaisuus-

den kulun läpikäyminen yhdessä ennen H-hetkeä helpotti. Lektion lukemisen jälkeen tilaisuus meni mukavasti omalla painollaan. Ainoa harmittava asia oli toki se, että karonkka täytyi pitää hyvin suppeana. Olisi ollut mukavaa juhlistaa suurta urakkaa kunnon juhllilla. Tärkeimmät ihmiset olivat kuitenkin paikalla eli perhe, ohjaaja, vastaväittäjä sekä väitöskirjan esitarkastajat. Kokonaisuudessaan väitöspäivästä jäi mukavat muistot.

Anna-Leena Perämäki

Väittelin 1.2.2020, vastaväittäjänä oli Ville Kivimäki Tampereen yliopistosta ja kustoksena Hannu Salmi. Tarkastelin väitöskirjassani *Kirjoitettu vaino. Selviytymiskeinot juutalaisvainoista nuorten naisten päiväkirjoissa 1940-luvun Ranskassa ja Alankomaissa* nuorten juutalaisnaisten sota-ajan päiväkirjateksteistä nousevia selviytymiskeinoja Saksan miehittäessä Länsi-Euroopassa. Osoitin tutkimuksessani etenkin päiväkirjan kirjoittamisen itsessään olleen merkittävä keino selviytyä sodan ja juutalaisvainojen kurjistamassa arjessa.

Matka väitöskirjan käsikirjoituksen esitarkastukseen jättämisen ja väitöspäivän välillä oli pitkä,

mutta se hujahti yllättävän nopeasti, sillä väitöskirjan viimeistely-, taitto- ja painatusprosessissa sekä väitöksen ja karonkan järjestelyissä oli paljon tehtävää. Viimeiset kuu-kaudet ennen väitöstä olivat erityisen työntäyteisiä. Välillä vuorokauden tunnit tuntuivat loppuvan kesken, sillä marraskuussa 2019 perheeseemme syntynyt vauva toi oman mausteensa prosessiin.

Väitöstä edeltävän yön vietin yksin hotellissa saadakseni levätä kunnolla ennen koitosta, mutta yöunet jäivät jännityksen vuoksi hieman lyhyiksi. Kun väitöspäivä lopulta koitti ja kaikki oli valmista, väsymys unohtui ja asiat tuntuivat sujuvan omalla painollaan. Jännittäväntä oli odotella väitöksen alkamista kustoksen sekä vastaväittäjän kanssa ja astella saliin lähes 80-päisen yleisön katseiden alla. Kun tilaisuus vihdoinkin alkoi ja pääsin lukemaan lektiotani, pahin jännitys kuitenkin haihtui.

Kiitos keskustelua taitavan asiantuntevasti mutta samalla leppoisasti eteenpäin vieneen vastaväittäjä Kivimäen, väitöstilaisuus osoittautui lopulta todella miellyttäväksi ja aiheestaan huolimatta jopa hauskaksi kokemukseksi. Olin pelännyt etukäteen sekoavani jännityksessäni sanoissani ja antavani itsestäni täysin osaamattoman ku-

van, mutta yllätyksekseni näin ei käynyt. Huomasin sittenkin kykeneväni varsin pätevästi kuuloiseen tieteelliseen keskusteluun ja nauttivani siitä. Kaksi tuntia sujahti nopeasti ja äkkiä huomasin tilaisuuden olevan ohi.

Tulen ikuisesti muistamaan väitöksen jälkeisen euforian ja hienosti onnistuneen karonkan. Se oli oppiaineen viimeinen iso juhla ennen kuin koronapandemia eristi ihmiset koteihinsa kuukautta myöhemmin. Jatkot olivat erään aikakauden loppu, sillä ne olivat kulttuurihistorian väelle viimeiset Historicumin Aikalassa Sirkkalassa järjestetyt karonkkajatkot ennen muuttoa Arcanumiin. Mieleenpainuvinta hetkiä koko väitöspäivässä oli se, kun kuuntelin sateen ropinaa

väitössalin ikkunaan ja katsoin saaliin kerääntyneitä kollegoita, ystäviä ja perhettä. Pohdin mielessäni, että tässä sitä nyt väitellään. Minä tein sen!

Väitöksen jälkeen olen kirjoittanut väitöskirjani pohjalta populaaria tietokirjaa, jonka julkaisee Into Kustannus vuoden 2022 loppulla. Lisäksi aloittelen post doc -projektia, jossa käänän tutkijan katseeni toisen maailmansodan aikaisiin, Saksan miehittämiin Norjaan ja Tanskaan. Tarkastelen projektissa miehitysajan kokemuksia norjalaisen ja tanskalaisen päiväkirja- ja kirjeaineiston pohjalta. Aineisto sisältää väitöskirjasta poiketen omaelämäkerrallista tekstiä lisäksi muilta kuin juutalaisilta kirjoittajilta.

© Mika Mickelsson

Väitöksen jälkeisessä karonkassa. Kuvassa vasemmalta oikealle: Ville Kivimäki, Anna-Leena Perämäki, Hannu Salmi ja Marjo Kaartinen.

Väittelin lauantaina 18.1.2020. Väitöskirjani *Susien paikat. Ihminen ja susi 1900-luvun Suomessa* tarkasteli ihmisen ja suden suhteen historiaa Suomessa. Vastaväittäjäni tohtori Jukka Nyysönen matkusti Turkuun Norjan arktisesta yliopistosta Tromssasta. Olin jännittänyt väitöstilaisuutta pitkään ja murehtimiseen taipuvaisena ihmisenä miettinyt, mikä kaikki voisi mennä pieleen. Aiemmin väitösviikolla sain hetken jännittää, pääsisikö vastaväittäjä lentämään Suomeen Norjassa olleen myrskysään takia.

Ennen korona-aikaa ajatus etäväitöksestä tuntui lähes käsittämättömältä! Onneksi vastaväittäjäni pystyi matkustamaan Suomeen.

Väitöstä edeltävät päivät ja viikot olivat niin kiireisiä, etten ehtinyt liikaa jännittää tai stressata – piti kirjoittaa tiedote, lektio ja kiitospuhe karonkkaan, antaa haastatteluita toimittajille ja hoitaa karonkan järjestelyjä. Lektion sain valmiiksi vasta edellisenä iltana, aivan kuten olin kuullut käyneen monelle muullekin. Valmistauduin vastaväittäjän mahdollisiin kipe-

Heta Lähdesmäki väitöstilaisuudessa. Kuva: Laura Taajamaa.

riin kysymyksiin täyttämällä oman väitöskirjakappaleeni värikkäillä muistilapuilla ja miettimällä vastauksia etukäteen. Päätin turvautua beetasalpaajiin, jotka vähensivät jännityksen fyysisiä oireita.

Osmo Järvi -saliin astuessani, lektiota lukiessani ja vastaväittäjän kanssa keskustellessani toki jännitin, mutta oli hieno huomata, että nautin väitöstilaisuudesta! Pidin siitä, että keskustelu vastaväittäjäni kanssa oli tieteellisesti haastavaa ja ajoittain humorististakin. Vastaväittäjäni oli ystävällinen, muttei päästänyt minua liian helpolla. Oli hienoa huomata, miten väitöskirjan työstäminen valmiiksi sekä jatko-opintojeni aikana pitämäni

konferenssiesitelmät ja luennot olivat auttaneet valmistautumaan päivän koitokseen. Kustokseni Marjo Kaartisen sekä yleisössä istuvien kollegoiden, ystävien, perheenjäsenten ja sukulaisten läsnäolo auttoi rentoutumaan tilanteessa. Väitöspäivä oli yksi elämäni hienoimmista päivistä ja oli arvokasta saada jakaa se tärkeiden ihmisten kanssa. Yllättävää oli, että kovakin jännittäjä voi nauttia väitöksestä!

Henna Karppinen-Kummunmäen, Anna-Leena Perämäen ja Heta Lähdesmäen väitöskirjat ovat vapaasti luettevissa Turun yliopiston Volter-tietokannan kautta.

Saamelaisuus elämässä, työssä ja tutkimuksessa

Niina Siivikko

Tervehdys, bures! Olen Niina Siivikko, Hirvas-Niilan Oilin Väiskin Niina, Uulas-Uulan jälkeläisiä. Olen pohjoissaamelainen kulttuurihistorian tohtorikoulutettava ja tutkin väitöskirjassani erilaisia tapoja, joilla saamelaiset on nähty suomalaismediassa vuosina 1968–1982. Lupasin kirjoittaa pienen tekstin siitä, miten omaan tutkijuuteeni yhdistyy kaikenlainen toimijuus.

Heti alkuun täytyy todeta, että väitöskirjatutkijana toimimisen erottaminen saamelaisena ”toimimisesta” on vaikeaa! Kun esiinnyn jossain asiantuntijana, olen aina sekä tutkija että saamelainen. Samaten esimerkiksi somemaailmassa raja-alue tuottaa vaikeuksia – olisi joskus ihanaa selata Twitteriä olematta sekä saamelaisen että tutkijan roolissa!

Tutkijaksi päätyminen kytkeytyy lisäksi omaan saamelaisuuteeni. Saamelaishistorian tutkimus ei ollut aluksi urasuunnitelmissani. Mitä enemmän tajusin, kuinka paljon tietoa ja tutkimusta saamelaisuudesta tarvitaan, sitä enemmän

koin, että tätä minun täytyy tehdä. Ura- ja elämäntieteni ja etninen identiteettini ovat vieneet minut kaikenlaisiin yllättäviin paikkoihin, enkä aina osaa sanoa, kumpi on ollut määrittävämpi tekijä.

En esimerkiksi tiedä, olisinko päätenyt juontamaan Turun tuomiokirkon ensimmäisiä saamenkielisiä joululauluja useampana vuonna peräkkäin, jos en olisi toiminut sekä tutkijana että näkyvästi saamelaisena alueella. Olen varma, etten olisi ikinä uskaltanut juontaa, jos en olisi saanut tutkijana runsaasti esiintymiskokemusta erilaisissa luennoissa ja seminaareissa.

Aiemmin pelkäsin esiintymistä yli kaiken. Nyt se jännittää lähinnä silloin, kun esiinnyn saameksi. Toivottavasti joskus ei enää silloinkaan.

Omaan identiteettiin kytkeytyvä aihe on ollut sekä motivaattori että vaikeuttaja. Tämä näkyy kahdella eri tapaa. Ensinnäkin työn ja vapaa-ajan välinen raja on häilyvä. Kun suljen työkoneen ja jätän taakse tutkimusajankohdan saamelaispolitiikan ja -toimijat, odottaa somessa ja omassa elämässäni kaikki nykypäivän vastaava toiminta. On välillä hyvin raskasta puurtaa päivä toivottomien Alta-joen protestien parissa ja sitten lukea uutisista tai Twitteristä, että Jäämerenrata on taas palautettu pöydälle saamelaiskäräjien vastustuksesta huolimatta. Toiseksi: kun työ kohdistuu omaan, uhanalaiseen identiteettiin, on se samalla sekä maailman mielekkäintä puuhaa että jatkuvaa uupumuksen ja flow'n rajamailla asumista. En tee työtä vain itselleni tai tiedeyhteisölle: teen työtä oman etnisen yhteisöni hyvinvoinnin ja selviytymisen eteen.

Myös toisenlaisia ”harhapolkuja” on tullut: ohjaajani Marjo Kaartinen pyysi minua kirjoittamaan *Vihan pitkät jäljet* -kirjaan tekstin saamelaisista ja kulttuurisesta omimisesta. Myöhemmin toi-

nen ohjaajistani, Helena Ruotsala, pyysi minua luennoimaan silloisen kansatieteen opiskelijoille samasta aiheesta. Nyt olen antanut aiheesta jo useamman haastattelun lehtiin, puhunut siitä radiossa ja viimeimpänä ranskalais-saksalaisen televisiokanavan haastattelussa. Suunnitteilla on myös hanke asian tiimoilta. Väitöskirjaani nämä asiat eivät varsinaisesti liity, mutta ovat silti hirveän kiinnostavia ja ajatuksia herättäviä.

Vaikeinta on ollut ajankäytön suunnittelu. Miten paljon voin lupautua mukaan muuhun toimintaan niin, että saan samalla väitöskirjaani edistettyä? Mitkä asiat ovat uran kannalta hyödyllisiä, vaikka ne veisivät aikaa eikä niistä maksettaisi mitään? Mikä on itselleni ja yhteisölleni tärkeää, vaikka se ei ”hyödyttäisi” minua tai väitöskirjaani suoranaisesti lainkaan? Olen joutunut opettelemaan ensin kyvyn uskaltaa sanoa kyllä pelottavillekin asioille – ja sitten sanoa ei asioille, joihin tuntisin halua osallistua, mutta joihin aika ei vain riitä. Molemmat ovat olleet vaikeita asioita oppia.

Yhtenä esimerkkinä ajankäytön haasteista toimii ihmisoikeuspuolustajana toimiminen. Minua pyydettiin toimeen Kirkon ekuumeenisen neuvoston Vastuuviikol-

le. Vastuuviikon aikana luennoin saamelaisista ja ihmisoikeuksista eri yleisölle.

Viikko huipentui Vastuuviikon radioituun iltakirkkoon Salon Uskelan kirkossa, missä minäkin pidin puheenvuoron. Tehtävässä toimiminen vaati hurjasti palkatonta työpanosta, mutta toisaalta pääsin puhumaan saamelaisille tärkeistä asioista. Nostin esille myös

muita Suomen ihmisoikeusongelmia – kuten kohtelun saamelaisia, transihmisiä, romaneita ja muita vähemmistöjä kohtaan. Iltakirkon jälkeen sain viestiä Ulkoministeriöstä ihmisoikeus- ja demokra-tiasuurlähettiläältä, joka oli sat-tunut kuuntelemaan lähetystä ja kiitteli puheenvuoroani kovasti. Kaikki vaivannäkö tuntui todella-kin sen arvoiselta!

Lapin Kansa 24.1.1974. Kuva: Niina Siivikko.

Ruttovuoden kahleista suurempaan vapauteen?

Topi E. Timonen

Aloitin tohtorinopintoni tammi-kuun ensimmäisenä päivänä 2020. Ehdin käydä Turun yliopistolla kaksi kertaa ennen kuin se suljettiin. Vaikka kulunut vuosi on ollut koetteleva, se on toiminut ilkkurisenä muistutuksena siitä, miten parhaatkin suunnitelmat voivat kohtalon edessä vääntyä muotoon, jossa niitä tuskin tunnistaa.

Luulin pitkään, että minulla on polku eteeni pedattuna. Varma suunta, johon suunnistaa empimättä. Elämäni kattokäsitteeksi voisi määritellä sanaparin ”elokuvista kirjoittaminen”. Vaikka minulla oli lapsuudessani joitain suosikkielokuvia, kuten Jukka Virtasen klasminen *Pähkähullu Suomi* (1967), syntyi varsinainen pakkomielle taitteenlajia kohtaan 21.11.2009, kun näin Francis Ford Coppolan *Kummisedän* (*The Godfather*, 1972) ensimmäistä kertaa.

Seuraavien muutaman vuoden aikana katsoin noin tuhat elokuvaa vuodessa ja tavoitteenani oli ”ottaa kiinni” muut ihmiset, joilla oli elokuvienkatselussa huomattava etumatka. Suosikkiohjaajat ja filmit vaihtuivat noiden vuosien aikana tiuhaan tahtiin *Poikamiesboksis-*

ta (*The Apartment*, 1960) *Harakiriin* (*Seppuku*, 1962) ja *Cabirian öistä* (*Le notte di Cabiria*, 1957) *Vaiteliaaseen mieheen* (*The Quiet Man*, 1952). Yasujiron Ozun kanssa rakkaustarinamme ei alkanut ensikatseesta. *Tokyo Story* (*Tökyö monogatari*, 1953) kiinnosti minua – olihan se rankattu monta kertaa ”kaikkien aikojen parhaaksi elokuvaksi”. Teini-ikäisenä koin filmin ensikatselulla liian pitkäksi. Kirjasin vihkoon arvosanan 9/10.

Seuraavat filmit, joita Ozulta näin, olivat *Myöhäinen kevät* (*Ban-shun*, 1949) ja *Syksyinen iltapäivä* (*Sanma no aji*, 1962). Jälkimmäistä katsellessani huomasin, että näissä kahdessa filmissä oli sama juo-

ni tyttären avioliiton solmimisesta ja sama miespääosa Chishû Ryû. Mielenkiinto syntyi tässä kohtaa. Ozun tarinankerronta, joka rakentuu vertailusta niin hahmojen kuin elokuvienkin välillä, ei tuntunut muistuttavan ketään toista mestariohjaajaa. Ozun elokuvien tapa sekoitella surua ja hervotonta komediaa synnytti minussa ainutlaatuisen reaktion. Tutkimuksen rattaat alkoivat pyöriä.

Lukioaikana aloin julkaista artikkeleja *Filmihullussa* ja Sodankylän elokuvajuhlien katalogissa. Lukion jälkeen pääsin sattuman kautta opiskelemaan mediatutkimusta Turun yliopistoon. Mistään määrätietoisesta yrityksestä ei voida puhua: oli pakko hakea vähintään kahteen paikkaan ja elokuvat ovat nekin mediaa. Akateeminen maailma ja vapaus opinnoissa hurmasivat minut nopeasti, vaikka en ollut hulluna itselleni liian moderniin oppiaineeseen. Palloilin suuntaan ja toiseen, harkiten siirtymistä sekä yleiseen historiaan että kirjallisuustieteeseen.

Mediatutkimuksen kandini tein Ozun elokuvasta *Sovinnon kukka* (*Higanbana*, 1958), joka tähän tultaessa oli vakiinnuttanut paikkansa suosikkielokuvanani. Neljännen vuoden aikana keksin vihdoin siirtyä kulttuurihistori-

an aineeseen ja tein toisen kandin elokuvaohjaaja Anssi Mänttäristä – joka piti siitä kovasti! Toimin vielä vuoden mediatutkimuksen ainejärjestö Hurma ry:n puheenjohtajana. Graduni oli jälleen Ozu-aiheinen ja pistin itseni täysillä likoon sitä kirjoittaessani. Olin tyytyväinen lopputulokseen, mutta hyvin pettynyt siihen, miten näkymättömäksi opinnäytetyöt jäävät. Mietin, olisiko minun sittenkin pitänyt yliopiston sijasta kirjoittaa Ozusta paksu kirja omatoimisesti.

Tulin johtopäätökseen, että viiden vuoden aikana kerätty akateeminen tietous ja välineet hyvään tieteelliseen kirjoittamiseen eivät voi olla täysin turhia. Jotta niillä olisi merkitystä, oli minun loogista hakea tohtorinopintoihin tekemään kokonainen väitöskirja Ozusta. Toivon, että väitöskirjan myötä saan hänet hetkeksi pois systeemistäni. Tällöin minun on helpompi hengittää ja voin siirtyä seuraaviin projekteihin.

Korona on ollut siitä kiva, etten ole voinut muuta kuin olla kotona ja kirjoittaa. Väitöskirjani on edennyt niin vauhdikkaasti, että aloitin sivussa toisen, ei-akateemisen kirjan 1900-luvun alun unohdetusta kaunokirjallisuudesta. Vaihtelu kahden työn välillä on virkistänyt prosessia. Olen myös julkaissut jat-

kuvalla syötöllä juttuja *Filmihullus*-sa muun muassa Pohjois-Koreasta, Apinoiden planeetoista, Rölliästä ja Timo Koivusalon elämäkertaelokuvista. Itsenäinen kirjoittaminen tekee minut onnelliseksi ja yhteydenpito Zoomilla on alkukankeuden jälkeen osoittautunut paljon vaivattommaksi kuin eri paikoissa ravaaminen. Olen viettänyt pitkiä aikoja Satakunnan maaseudulla, koska yliopistoelämä ei enää katso paikkaa.

Tohtorinopintoihin hakiessani tunsin suurta kuuluvuutta nimenomaan Turun yliopiston fyysiseen sijaintiin – joka historia-aineiden osalta vaihtui kuluneena vuonna – mutta nyt olen innostunut nimenomaan tutkijan työn vapauden maksimoinnista: mahdollisuudesta tutkia mitä haluan, missä haluan, milloin haluan. Kulunut vuosi on pistänyt tulevaisuuden suunnitelmani kokonaan uusiksi ja avannut kaikki mahdollisuudet maailmassa. Aion silti pitää kiinni kulttuurituotteista kirjoittamisesta.

Lähitulevaisuudesta tiedän sen verran, että toimin toisena populaarikulttuurin teemaseminaarin vetäjänä lukuvuonna 2021–2022. Odotan jo innolla sitä nostalgian tunnetta, jonka ”paikan päällä olominen” eittämättä synnyttää. Sen jälkeisestä elämästä osaan sanoa

varmuudella vain vähän. Unelmoin tällä hetkellä Lappiin muuttamisesta, mutta unelmat voivat aina mennä uusiksi, kuten ovat jo monta kertaa menneet. Nautin tästä hetkestä ja tutkijuudesta tavattomasti. Akateemisen vapauden muuttuessa yhä suuremmaksi olen hyvin optimistinen tulevaisuuden suhteen.

Kulttuurihistorian seuran vuosi 2020 oli - kuten useilla muillakin yhdistyksillä - koronan tuomien rajoitusten sävyttämä. Vuoden loppuun mennessä seuralla oli 56 jäsentä. Aktiivista viestintää ja tiedottamista harrastettiin erityisesti sosiaalisen median kautta. Sosiaalisen median merkitys yhteydenpitovälineenä jäsenistöön ja muihin seuran toiminnasta kiinnostuneisiin on korostunut, kun kasvokkain kohtaamisia ei ole voitu järjestää.

Seuran julkaisutoiminta pysyi toiminnassa korona-ajasta huolimatta. *Cultural History – Kulttuurihistoria* -julkaisusarjan uusin ja kuudestoista osa ilmestyi loppukesästä 2020. *Golden leaves and*

Burned Books. Religious reform and Conflict in the Long European Reformation -teos käsittelee keskiajalta 1600-luvun alkuun sijoitettavaa aikaa ja pohtii sitä, kuinka kirjoja käytettiin uskonnollisten reformiliikkeiden osana. Kirjoja ei käsitetä artikkeleissa vain tekstin lähteinä, vaan myös esineinä.

Teoksen artikkeleissa on kolme eri teemaa: yhteisöllisyyden rakentuminen, me-ja-muut-rajanveto sekä kirjasensuuri ja väkivalta. Teoksen toimittivat Teemu Immonen ja Gabriele Müller-Oberhäuser.

Capsa Historiae -julkaisusarjan kolmannen osan työstäminen jatkui vuonna 2020. Kulttuurihistorian oppiaineen vuonna 2019 järjestettyyn avaruusseminaariin pohjautuva *Kuviteltu avaruus: Matkoja Maan ulkopuolelle* ilmestyi keväällä 2021.

Tapahtumapuolella seuran toiminta hiljeni, sillä koronan takia asetetut kokoontumisrajoitukset sekä turvallisuuskysymykset estivät livetapahtumat. Seuran kulisissa aktiivista tapahtumien ja toiminnan suunnittelutyötä jatkettiin innolla. Pohdintaan tulivat entistä vahvemmin virtuaalitapahtumien

ja etäosallistumisten mahdollisuudet, niin nyt kuin korona-ajan jälkeenkin.

Seura oli mukana ensimmäisillä Kulttuurihistorian kirjamesseilla marraskuussa 2020. Teemu Immonen, toinen kirjan toimittajista, kertoi tapahtumassa *Golden leaves* -teoksesta.

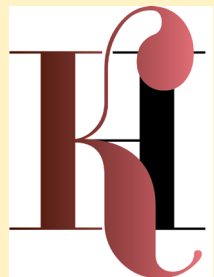
Molemmat sääntömääräiset kokoukset pidettiin syksyllä etäyhteyksin. Kevätkokous pidettiin 21.9.2020 ja syyskokous 14.12.2020. Syyskokouksen jälkeen seuran puheenjohtaja, akatemiaprofessori Hannu Salmi kertoi joulun kuvauksista suomalaisessa elokuvassa.

© Sincerely Media

Kulttuurihistorian seura (KHS)

Kulttuurihistorian seura edustaa Suomessa tieteenalansa kansainvälistä kattojärjestöä International Society for Cultural History (ISCH). Seuran tavoitteena on edistää kulttuurihistoriaa tieteenalana sekä tukea kulttuurihistorian opetusta ja yleistä tunnettuutta. Seura järjestää muun muassa kokouksia, esitelmä- ja opetustilaisuuksia ja pyrkii edistämään oman alansa tiedotus- ja julkaisutoimintaa.

International Society for Cultural History (ISCH)

Kansainvälinen kulttuurihistorian seura on vuodesta 2007 lähtien toiminut kulttuurihistorian tutkimusta tukeva tieteellinen yhdistys. Suomalainen Kulttuurihistorian seura (KHS) on ISCH:n tytäryhdistys. ISCH toimittaa omaa tieteellistä aikakauslehteä, kaksi kertaa vuodessa ilmestyvää *Journal of the International Society of Cultural History* sekä kirjasarjaa. Lisäksi seura järjestää vuosittain konferensseja. Turkulaiset kulttuurihistorioitsijat ovat osallistuneet aktiivisesti sekä seuran toimintaan että hallintoon.

Suomen Historiallinen Seura (SHS)

Vuonna 1875 Helsingissä perustettu Suomen Historiallinen Seura on vanhin suomenkielinen tieteellinen historiallinen yhdistys. Seuran tavoite on edistää historiantutkimusta ja tuntemusta. Tätä nykyä seura organisoii tutkimushankkeita, järjestää erilaisia konferensseja ja seminaareja ja julkaisee yhteistyössä Historian Ystävien Liiton kanssa *Historiallista Aikakauskirjaa*, Suomen merkittävintä historia-alan tieteellistä aikakauslehteä. SHS edustaa Suomea kansainvälisessä historiantutkimuksen CISH-seurassa. Vaikka SHS on ensisijaisesti tieteellinen seura, sen perusjäsenyys on kaikille avoin.

Turun Historiallinen Yhdistys (THY)

THY on vuonna 1923 perustettu kaikille avoin seura, jonka tavoitteena on edistää historiantutkimusta ja historiatieteellistä harrastusta. Yhdistys julkaisee kahta vertaisarvioitua teossarjaa, jotka ovat *Historia Mirabilis* ja *Turun Historiallinen Arkisto*. Yhdistys järjestää myös julkisia tapahtumia, avoimia luentosarjoja sekä retkiä ja matkoja niin kotimaahan kuin ulkomaille. Turun yliopiston historia-aineiden ainejärjestön Kritiikin jäsenet ovat automaattisesti myös THY:n jäseniä.

Aboagora uppoutui veden syövereihin elokuussa 2020

Liisa Lalu

The Sea: A Living Lab käsitteli Itämeren tulevaisuutta legorakennelmaa apuna käyttäen. Kuvassa Nina Tynkkynen, Magnus Hellström, Taru Elfving & Henrik Ringbom. Kuva: Pekko Vasantola.

Tieteiden ja taiteiden välistä vuoropuhelua edistävässä Aboagora-symposiumissa syvennyttiin 19–21. elokuuta yhteen elämän peruselementeistä, veteen. Vuoden 2020 tapahtuma jatkoi vuosille 2019–2023 jakautuvaa *The Five Rings* -teemakokonaisuutta, jonka lähtökohdat ovat japanilaisen Miyamoto Musashin (n. 1584–1645) ajattelussa.

Musashi oli filosofi, kirjailija, miekkailija ja rōnin – isännätön samurai. Mushashin elämänselänsöfiä ja kenjutsua käsittelevä *The*

Book of Five Rings (Go Rin no Sho 1645) jakautuu viiteen osaan, joista jokainen tarkastelee yhtä taistelun ja elämän elementtiä: maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjiys. Aboagoran teemana vuonna 2020 oli elementeistä virtaavin, vesi.

Vuoden 2020 Aboagoran järjestämisestä erityisen teki kevättalvella Suomeen ja Eurooppaan levinnyt koronaviruspandemia. Alusta alkaen Aboagoran järjestelytoimikunnalle oli selvää, että tapahtuma järjestetään tavalla tai toisella. Aboagora päätettiin järjestää

mahdollisuuksien mukaan paikan päällä sekä etäyhteyksien avulla. Turun AMK:n Taideakatemia järjesti symposiumin suoratoiston ja tallentamisen. Åbo Akademiilta saatiin apua ohjelman etäseuranan järjestämiseen. Alusta alkaen tapahtuman etätoteutus nähtiin mahdollisuutena ja uuden kehittämisenä. Tärkeää oli myös taiteilijoiden tukeminen ja yhteisöllisyyden luominen eristäytymisen aikana.

Kesän lähestyessä kävi yhä todennäköisemmäksi, että ulkomaisia esiintyjä ei saataisi Suomeen. Loppuun saakka saatiin jännittää, kuinka paljon yleisöä Sibelius-museoon oli sallittua päästää ja elokuun alussa varmistui, että yleisömaa-

rä rajoitetaan viiteenkymmeneen henkeen. Sibelius-museo tarjosi symposiumille jälleen erinomaiset ja turvalliset puitteet: kahvitarjoilut järjestyivät joustavasti museon sisäpihalle ja saliin järjesteltiin reilusti tilaa yleisölle sekä esiintyjille. Myös symposiumin päätösvastaanotto järjestettiin ulkona, museon takana sijaitsevassa lumoavassa Kalmin puutarhassa. Yleisölle tarjottiin maskeja ja käsidesiä. Heitä ohjattiin lisäksi etäisyyksien pitämiseen ja yskimishygentiaan.

Veden ympäröivää ja alaista elämää, meriteitä ja veden henkiä

Vesi on elämän alku ja edellytys monien uskontojen ja kulttuurien

Kirjailija David Grossman oli yksi Aboagoran pääpuhujista, joka esiintyi etäyhteyksien avulla. Kuva: Pekko Vasantola.

Aboagoran yleisöä. Kuva: Pekko Vasantola.

sekä tieteen näkökulmasta. Aboagorassa vettä tutkailtiin monelta eri kantilta, biologian, historian tutkimuksen ja musiikin, folkloristien ja kuvataiteen kautta.

Yksi agoristeista eli pääpuhujista oli palkittu elokuvaohjaaja ja käsikirjoittaja Marko Röhr. Hän vei yleisön visuaaliselle ja tunteikkaalle matkalle arktisiin vesiin ja sen pinnanalaiseen, myyttiseen kauniiseen maailmaan. Röhr pääsi museoon paikan päälle; muut agoristit esiintyivät etäyhteyksien avulla. Janet M. Davis Texasin yliopistosta puhui ihmisten ja haiden suhteesta, jota voidaan jopa kutsua sharkmaniaksi. Carola Hein ja Negar Sanaan Bensi taas tutustuttivat yleisön vesiarkkitehtuurin historiaan ja tulevaisuuteen.

Aboagoran viimeisenä päivänä kansainvälisesti palkittu israelilainen kirjailija David Grossman ja kääntäjä Natalie Lantz keskusteli-

vat Grossmanin uusimmasta, syyskuussa 2020 suomeksi ilmestyneen *Kun Nina sai tietää* -romaanin synnystä, sen myrskyisistä maisemista sekä yleisemmin kaunokirjallisuuden kääntämisestä.

Aboagoran työryhmissä pohdittiin muun muassa veden henkiä ja Seilin saaren elämää ja biosfääriä, joka on veden ympäröimänä muodostunut omanlaisekseen ja on alati muutoksessa. Klassista musiikkia ja historian tutkimusta yhdistävässä Waterways-työpajassa tutkittiin eurooppalaista kolonialismia ja meriteitä: Atlantin halki kulkivat ihmiset ja tavarat, aseet, taudit sekä orjakauppa. Aiheeseen johdatti mezzosopraano ja historian tutkija Marika Kivinen.

Symposiumin ohjelma päättyi kirjallisuudentutkija Maria Laakson loppusanoihin ja kuviin sekä E-musiikkiprojektin Lux Ohrin *Vasser*-teoksen ensiesitykseen. Yleisö

tuntui olevan erityisen lumoutunut kuullessaan pitkästä aikaa elävää musiikkia, josta saatiinkin nauttia Aboagorassa joka päivä.

Korona-aika oli jättänyt kaipauksen kulttuurielämyksille, ihmisten kohtaamiselle ja keskustelulle. Aboagora pyrki tarjoamaan tilaisuuden tähän. Tapahtumaa pystyi seuraamaan Zoom-verkkokokoustyökalun avulla, ja suurin osa ohjelmasta on edelleen katsottavissa Aboagoran YouTube-kanavalla. Myös vuoden 2021 Aboagora, jonka teemana on tällä kertaa tuli, järjestetään hybridimuodossa sekä paikan päällä että etäyhteyksien avulla elokuussa 2021.

Aboagora on Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Turun Ammattikorkeakoulun yhteishanke, jonka toimeenpanevia tahoja ovat Turun yliopiston kulttuurihistorian oppiaine, Åbo Akademin säätiön yhteydessä toimiva Donner-instituutti sekä Turun AMK:n Taideakatemia.

Liisa Lahu oli Aboagora – Between Arts and Sciences -hankkeen koordinaattori vuosina 2019–2020.

Aboagoran olemus tiivistettynä. Kirjallisuudentutkija ja taiteilija Maria Laakso kuvitti vuoden 2020 Aboagoran.

Kuva: Maria Laakso.

Messun arvoinen kirjavuosi

Paavo Oinonen

Kulttuurihistorian oppiaine järjesti perjantaina 27.11.2020 historiansa ensimmäiset Kirjamessut teemalla ”Meedioita, lavatansseja, päiväkirjoja ja romantiikkaa”. Tapahtumassa mukana olivat kustantajat Gaudamus, SKS Kirjat ja Osuuskunta Vastapaino sekä oppiaineen lähellä toimiva Kulttuurihistorian Seura.

Sysäyksen tilaisuuden järjestämiseksi antoi koronavuoden poikkeusolojen takia peruuntuneet Turun Kirjamessut. Kulttuurihistorian väeltä oli kuluneen vuoden aikana ilmestynyt lukuisia messuhuomion ansaitsevia teok-

sia. Lisäksi kokoontumisrajoitusten vuoksi jokasyksyinen Veikko Litzen -luento siirrettiin vuodelle eteenpäin, ja tilalle ideoitiin tuoreiden kirjojen esittely.

Kirjaesittelyt toteutettiin Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen uusissa tiloissa Arcanumissa. Sen toisen kerroksen kokoushuoneesta välitettiin yhdeksän haastattelua Zoomin kautta ja edelleen Facebook-livenä. Parhaimmillaan lähetystä seurasi yli 80 henkilöä. Yliopisto-opettajat Marika Räsänen ja Paavo Oinonen juonsivat nelituntisen kirjakaval-

Näkymä kontrollipöydän takaa. Professori Marja Jalava haastatteli Jukka Sarjalaa. Kuva: Paavo Oinonen.

kadin. Iltapäivän aloitti professori Marjo Kaartinen haastatteleamalla Teemu Immosta, joka on toimittanut Gabriele Müller-Oberhäuserin kanssa teoksen *Golden Leaves, Burned Books. Religious Reform and Conflict in the Long European Reformation* (k&h). Artikkelikoelmassa tarkastellaan kirjojen käyttöä ja vaikutuksia uskonnollisissa reformiliikkeissä.

Professori Hannu Salmi keskusteli Henna Karppinen-Kummunmäen kanssa suomalaisesta lavatanssikulttuurista. Karppinen-Kummunmäeltä on ilmestynyt teos *Lavatanssien hurma* (SKS), joka keskittyy lavatanssien viime vuosikymmeniin ja jossa suunvuoron saavat niin muusikot ja tanssi-

jat kuin tapahtumien taustalla vaikuttavat vapaaehtoiset.

Toisenlaisen näkökulman populaarikulttuuriin tarjoaa teos *Made in Finland. Studies in Popular Music* (Routledge), jonka kohteena ovat ulkomaiset lukijat. Yliopisto-opettaja Paavo Oinonen haastatteli Kimi Kärkeä, joka on toimittanut kirjan Toni-Matti Karjalaisen kanssa.

Yliopistonlehtori Maarit Leskelä-Kärki haastatteli Marjo Kaartista hänen kirjansa *Spiritistinen istunto* (SKS) teemoista. Teoksen keskushenkilöitä ovat Helsingissä spiritistisiä sessioita pitänyt medio Madame d'Espérance ja maata valtavalla menestyksellä kiertänyt loihtutaiteilija Faustinus Capriello.

Professori Hannu Salmi haastatteli Henna Karppinen-Kummunmäkeä. Kuvakaappaus Kulttuurihistorian YouTube-kanavalta.

Iltapäivän toisessa osuudessa FT Henna Karppinen-Kummunmäki kyseli Maarit Leskelä-Kärjeltä päiväkirjatutkimuksesta ja päiväkirjojen merkityksestä. Teoksen *Päiväkirjojen jäljillä* (Vastapaino) ovat Leskelä-Kärjen ohella toimittaneet Karoliina Sjö ja Liisa Lalu.

Petri Paju kertoi Marjo Kaartiselle tutkimuksestaan *Ydinsulku ja Suomi. 50 vuotta ydinsulkusopimuksen kansallista toimeenpanoa* (Säteilyturvakeskus), jossa pohditaan suomalaisten motiiveja ydinsulkusopimuksen toimeenpanossa.

Heli Rantalalta on ilmestynyt tietokirja *Pikisaaresta Pariisiin* (Gaudeamus), joka käsittelee

suomalaismatkajien kokemuksia 1700- ja 1800-luvun taitteen Euroopasta. Dosentti Jukka Sarjala haastatteli tekijää.

What is Digital History? (Polity), kysyy Hannu Salmen messuilla esitelty uutuuskirja. Dosentti Petri Paju kartoitti tekijän kanssa eritoten oppikirjaksi tarkoitettua teoksen syntyhistoriaa ja ydinsisältöjä.

Messuiltapäivän päätti professori Marja Jalava haastatteleamalla Jukka Sarjalaa, jonka kirja *Turun romantiikka* (SKS) kertoo Keisarikunnan Turun yliopiston ylioppilaiden ja nuorten maistereiden aatteellisesta liikehdinnästä Suomessa ja Ruotsissa.

Tuoreita kirjajulkaisuja

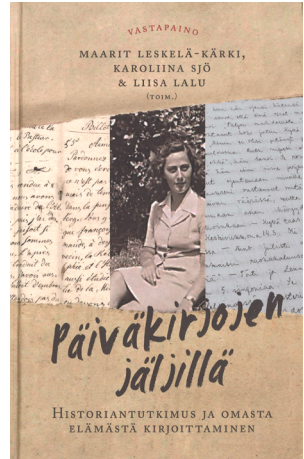
Marjo Kaartinen: *Spiritistinen istunto*. SKS 2020.

Spiritismi, 1890-luku, henkinäytökset ja loihtutaiteilijat. *Spiritistisessä istunnossa* Marjo Kaartinen tarkastelee fin-de-sièclen esoteriabuomia suomalaisessa kontekstissa niin spiritualistien kuin viihdettä janoavan yleisönkin näkökulmasta. Tarkastelussa ovat sanomalehtidebatit, mediokulttuuri ja kiertävät esiintyjät. Teoksen päähenkilöt ovat Helsingissä spiritistisiä istuntoja pitänyt medio Madame d'Espérance ja maata valtavalla menestyksellä kiertänyt loihtutaiteilija Faustinus Capriello.

Maarit Leskelä-Kärki, Karoliina Sjö ja Liisa Lalu (toim.) *Päiväkirjojen jäljillä — Historiantutkimus ja omasta elämästä kirjoittaminen.* Vastapaino 2020.

Kirjassa *Päiväkirjojen jäljillä — Historiantutkimus ja omasta elämästä kirjoittaminen* nousevat esiin päiväkirjakirjoittamisen pitkä historia ja sen eri roolit, muodot ja konventiot niin yhteisöissä kuin yksittäisen ihmisen elämässä. Historiallinen päiväkirjatutkimus kytketään kansainväliseen elämänkerronnan tutkimuksen kenttään. Tarkastelu kohdistuu keskeisiin metodologisiin, käsitteellisiin ja eettisiin kysymyksiin.

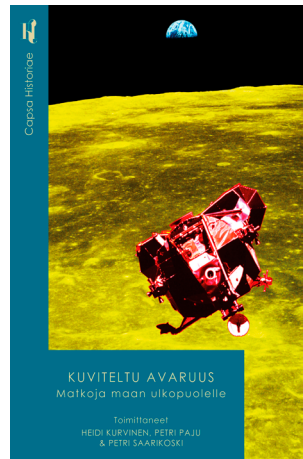
Jukka Sarjala: *Turun romantiikka. Aatteita, lukuvimmaa ja yhteistoimintaa 1810-luvun Suomessa.* SKS 2020.

Teos esittelee Keisarillisen Turun yliopiston ylioppilaiden ja nuorten maistereiden aatteellis-kirjallista liikehdintää, varhaisromantiikkaa, Suomessa ja osin Ruotsissakin. Kirjallisuuden ja kirjallisen kulttuurin ohella se tarkastelee ajan pohjoiseurooppalaista yliopistolaitosta, uusia filosofisia virtauksia, aikalaismediaa sekä akateemisen maailman sisäisiä jännitteitä. Pääosassa on verkostomainen yhteistoiminta. Teos on aiheen ensimmäinen suomenkielinen kokonaisuus.

Heidi Kurvinen, Petri Paju ja Petri Saarikoski (toim.) *Kuviteltu avaruus. Matkoja maan ulkopuolelle.* Kulttuurihistorian seuran julkaisusarja, Capsa Historiae 3. k&h 2021.

Kirjan *Kuviteltu avaruus. Matkoja maan ulkopuolelle* artikkelit käsittelevät avaruutta koskevaa ajattelua niin kirjallisuudessa, populaarikulttuurissa kuin tieteellisessä tutkimuksessa. Teos keskittyy toisen maailmansodan jälkeen käynnistyneisiin avaruuslentojen vuosiin, mutta luo katsauksia myös avaruuden kuvittelun varhaisempaan historiaan. Artikkelikokoelma sai alkunsa ihmisen Kuuhun astumisen 50-vuotisseminaarista, joka järjestettiin Turun yliopistossa keväällä 2019.

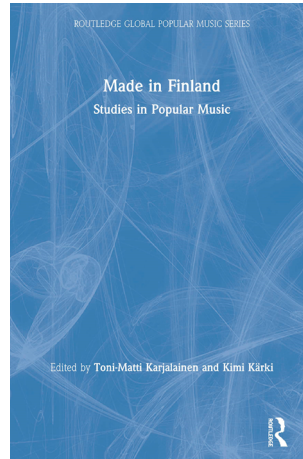
Juhana Saarelainen, Heli Rantala, Petri Paju ja Mila Oiva (toim.) *Turun romantikko. Esseitä Hannu Salmelle.* Turun yliopisto 2021. Julkaisun osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8427-5>.

Turun romantikko on onnittelukirja Hannu Salmelle hänen täyttäessään 60 vuotta. Hannu on kulttuurihistorian professori Turun yliopistossa ja akatemiaprofessori vuosina 2017–2021. Kirja on lahja Hannun oppilailta ja siihen on kirjoittanut joukko hänen entisiä väitöskirjaohjattaviaan. Teoksen essee käsittelevät historian eri ilmiöitä hannumaisen laajalla skaalalla. ”Turun romantikon” jalanjäljissä niissä perehdytään niin kirja- ja musiikkihistoriaan, elokuvien, tähteyden ja tekniikan kuin lintujen historian tutkimukseen sekä muistamisen haasteisiin ja iloihin.

Toni-Matti Karjalainen and Kimi Kärki (eds.) *Made in Finland: Studies in Popular Music*. Routledge 2020.

Made in Finland: Studies in Popular Music on laaja englanninkielinen katsaus 1900-luvun ja 2000-luvun alun suomalaiseseen populaarimusiikkiin, sen historiaan ja kulttuurisiin konteksteihin. Teos sisältää alan johtavien tutkijoiden artikkeleita keskeisistä toimijoista, tyyleistä ja lajeista. Kirja muodostuu viidestä temaattisesta jaksosta, jotka ulottuvat aina suomalaisen populaarimusiikin juurista suomalaisuuden uudelleenmäärittelyyn.

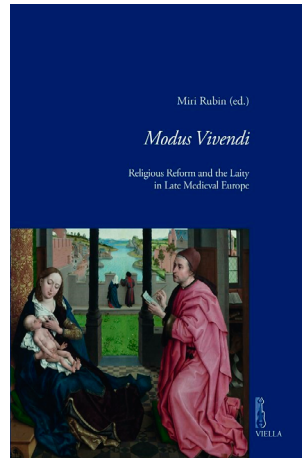
Mats Fridlund, Mila Oiva and Petri Paju (eds.) *Digital Histories: Emergent Approaches within the New Digital History*. Helsinki University Press 2020. DOI: <https://doi.org/10.33134/HUP-5>.

Kokoomateos *Digital Histories* sisältää sekä digitaalista historiantutkimusta tarkastelevia, tutkimusalan kehitystä pohtivia lukuja että erilaisia digitaalisia menetelmiä soveltavia empiirisiä tutkimuksia. Menetelmäartikkeleissa käsitellään niin alkuvaiheen kokemuksia aiheenmallinnuksesta kuin yhteistyössä IT-alan tutkijoiden kanssa toteutettua neuroverkkomallien käyttöä keskiaikaisten tekstien tekijäntunnistukseen. Monitieteisestä kirjoittajakunnasta suurin osa on suomalaisia, mutta mukana on myös useampia tutkijoita erityisesti Ruotsista ja Yhdysvalloista, kuten loppuluvun kirjoittanut Jo Guldi. Kirja on kokonaisuudessaan avoimesti verkosta saatavilla.

Miri Rubin (ed.) *Modus vivendi. Religious Reform and the Laity in Late Medieval Europe*. Viella Historical Research, 19. Viella 2020.

Modus vivendi. Religious Reform and the Laity in Late Medieval Europe on professori Miri Rubinin toimittama antologia. Se tarkastelee, miten esimerkiksi kirjoittamisen, saarnaamisen, heresian tutkimisen ja uusien liturgioiden laatimisen kautta luotiin myöhäiskeskiajan reformeissa maallikkojen modus vivendiä, uutta tapaa elää. Kokoelma on professori Marjo Kaartisen johtaman samannimisen akatemiahankkeen päätösteos ja siihen kirjoittivat hankkeessa työskennelleistä Meri Heinonen, Marika Räsänen ja Reima Välimäki.

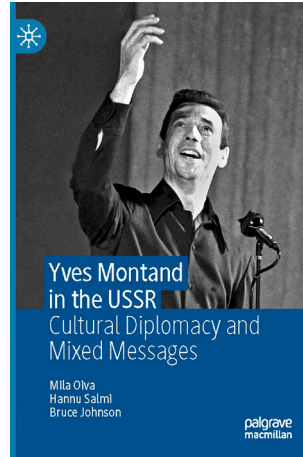
Petri Paju: *Ydinsulku ja Suomi. 50 vuotta ydinsulkusopimuksen kansallista toimeenpanoa*. Säteilyturvakeskus 2020.

Ydinsulku ja Suomi -tutkimuksessa kysytään, kuinka ja millä motiivein suomalaiset ovat toimeenpanneet ydinsulkusopimusta kansallisesti 1960-luvun lopulta alkaen. Suomi oli ensimmäinen maa, joka solmi kattavan valvontasopimuksen kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) kanssa. Kirjan mukaan asiakirjalähteet osoittavat, että IAEA myös luonnosteli sopimusta suomalaisten asiantuntijoiden kanssa. Saavutus pohjusti suomalaisille ydinturvallisuuden asiantuntijoille edelläkävijän identiteettiä. Kansainvälinen ydinsulkusopimus (NPT) tai Sopimus ydinaseiden leviämisen estämisestä täytti 50 vuotta vuonna 2020.

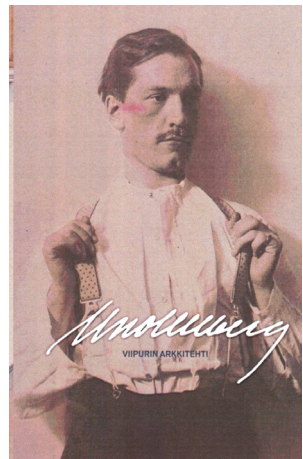
Mila Oiva, Hannu Salmi and Bruce Johnson: *Yves Montand in the USSR: Cultural Diplomacy and Mixed Messages*. Palgrave Macmillan 2021.

Yves Montand in the USSR: Cultural Diplomacy and Mixed Messages on yksi ensimmäisistä englanninkielisistä Yves Montand -analyysistä, jossa luodetaan laajasti tähden kulttuurista merkitystä. Kirjan keskiössä on Montandin Neuvostoliiton-kiertue vuosina 1956–57. Teos avaa näkymiä totalitaarisen valtion kulttuuri-diplomatiaan, ajan elokuvakulttuuriin ja politiikkaan.

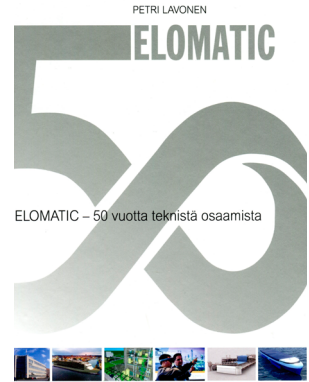
Netta Böök ja Kari Immonen (toim.) *Uno Ullberg – Viipurin arkkitehti*. Arkkitehtuurimuseo 2020.

Uno Ullberg on suomalaisen arkkitehtuurin suuri tuntematon. Merkittävimmät hänen töistään jäivät luovutettuun Karjalaan, jättäen myös Ullbergin itsensä arkkitehtuurihistorian marginaaliin. Monografia on ensimmäinen kokonaisuus tuntemattomaksi jääneen arkkitehdin elämästä ja arkkitehtuurista. Sen runsaasti kuvitetuilla sivuilla suomalaiset ja venäläiset tutkijat käsittelevät Ullbergin monipuolista tuotantoa koko laajuudessaan. Uno Ullbergin ura kattoi pitkän ajanjakson Venäjän vallan ajasta itsenäisen Suomen alkuaikoihin. Hän ehti toimia suunnittelijana ja virka-arkkitehtina ensin Viipurissa ja Viipurin läänissä, sitten muualla Suomessa. Rajan taakse jäänyt arkkitehtuuri on tehnyt Ullbergista merkittävän myös Neuvostoliitossa ja Venäjällä.

Petri Lavonen: *Elomatic – 50-vuotta teknistä osaamista*. Elomatic Oy 2021.

Elomaticin historia on kertomus turkulaisen suunnittelutoimiston vaiheista olohuoneen konttorista yli tuhannen työntekijän konserniksi. Elomaticin 50-vuotishistoria on kirjoitettu Turun yliopiston tutkimushankkeena. Teos perustuu Elomatic Oy:n ja sen henkilöstön arkistoihin, tutkimus-, tieto- ja aikalaiskirjallisuuteen sekä aikalaisten muistitietoon.

Tiina Mahlamäki ja Nina Kokkinen (toim.) *Moderni esoteerisuus ja okkultismi Suomessa*. Vastapaino 2020.

Moderni esoteerisuus ja okkultismi Suomessa on ensimmäinen kattava tietokirja aiheesta. Teos esittelee 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen esoteeriset ja okkulttiset liikkeet ja virtaukset asiallisesti sekä kiihottomasti. Kirja on dosentti Maarit Leskelä-Kärjen johtaman hankkeen *Uuden etsijät. Esoteerisuus ja uskonnollisuuden murros modernisoituvassa Suomessa, 1880-1940* (Koneen säätio) julkaisu. Kirjoittajia ovat muun muassa Leskelä-Kärki ja professori Marjo Kaartinen.

Maarit Leskelä-Kärki, Tiina Mahlamäki, Björn Dahla and Ruth Illman (eds.) *Scripta Insituti Donneriana Aboensis*. Vol. 29 (2020): *Approaching Esotericism and Mysticism: Cultural Influences*.

Julkaisu perustuu symposiumin *Approaching Esotericism and Mysticism: Cultural Influences* esitelmiin. Tapahtuma järjestettiin kesäkuussa 2019 Donner-instituutin ja Maarit Leskelä-Kärjen johtaman *Uuden etsijät*-hankkeen kanssa. Julkaisun artikkelit lähestyvät länsimaisen esoteerisuuden ja mystismin traditiota niin kulttuurihistorian, uskontotieteen, populaarikulttuurin tutkimuksen kuin folkloristiikan näkökulmista. Julkaisun osoite on: <https://journal.fi/scripta/issue/view/5772>.

Katsaus kulttuurihistorian tutkimushankkeisiin

Dosentti Kimi Kärki johtaa Koneen Säätiön rahoittamaa hanketta *Fasismien lumo ja affektiivinen perintö suomalaisessa kulttuurissa*. Kolmivuotinen hanke keskittyy suomalaisen fasismien kulttuuriseen perintöön ja affektiivisuuteen. Projektin tutkijat ovat kiinnostuneita siitä, miten fasistisen materiaalin kierrätys on synnyttänyt tunneilmaston, jossa isänmaallisuus, patriotismi, fasismi ja kansallisuusaatteet ovat kietoutuneet toisiinsa nykyisessä kulttuuri-ilmastossa. Hanke pyrkii selvittämään, mitä tutkittu aineisto kertoo fasismien perinnöstä sodan jälkeisessä Suomessa ja millaisten affektiivisten strategioiden avulla se on pyrkinyt vaikuttamaan vastaanottajiin.

Työryhmän tutkijat ovat Kimi Kärki, Kari Kallioniemi, Petri Kuljuntausta, Anna-Elena Pääkkölä, Aila Mustamo ja Susanna Waldén-Antikainen. Hankkeen taiteellisesta osuudesta vastaavat teatteriohjaaja Fiikka Forsman ja Petri Kuljuntausta, joka toimii tutkimuspanoksen lisäksi äänitaiteilijana. Forsman ja Kuljuntausta toteuttavat osaprojektien sisältämän affektien analyysin pohjalta ääni- ja teatteritaiteen keinoin esityssarjan ”He sanoivat: Rajat kiinni, uunit

auki”. Hankkeen verkkosivut löytyvät osoitteesta: <https://fasiiaffekti.wordpress.com/>.

Dosentti Päivi Rantala tekee Koneen Säätiön rahoituksella tietokirjaa työnimellä *Valvojat – tutkimusmatka unettomuuden kulttuuriin ja kulttuurihistoriaan*. Kyseessä on yleistajuinen tietoteos, jossa valvomista ja unettomuutta käsitellään sekä kauheana ja kauniina että yksityisenä ja muiden kanssa jaettuna kokemuksena. Teos kyseenalaistaa vallitsevia tapoja puhua unettomuudesta tuomalla mukaan historiallisen ja kulttuurisen näkökulman.

Koneen Säätiö mahdollistaa myös dosentti Kirsi Tuohelan kaksivuotisen tutkimushankkeen *Särkyneet mielet. Psykykkisesti sairastunut yksilö ja suomalaisen hyvinvoinnin historia*, joka käynnistyi elokuussa 2020. Hankkeessa kysytään, miten psykykinen kärsimys, sen pitkäkestoisuus ja sairastuneen yksilön osallisuus on kohdattu ennen, 1800-luvun jälkipuolelta nykyaikaan ulottuvana hyvinvointiyhteiskunnan synnyn aikana. Miten yksilö, perhe ja yhteiskunta ovat ymmärtäneet psykykkisen sairastumisen, sen pitkittymisen tai siitä vain osittain tervehtymisen.

Tuohelan tutkimuksessa analysoidaan neljä elämäntarinaa biografista tutkimusotteesta, vammaisuuden historiaa sekä mielen ja materian yhteenkietoutuneisuuden ajatusta hyödyntäen.

Uuden tutkimuksen aloittaa dosentti Petri Paju, joka on mukana hankkeessa *Ydinjätteen loppusijoitus ja yhteiskunnallinen muisti*. Projekti tutkii sitä, kuinka ydinjätteen loppusijoituksen muistettavuutta kaukaisessa tulevaisuudessa on aiemmin pohdittu ja nykyisin hahmotetaan. Hanke on osa Kansallista ydinjätehuollon tutkimusohjelmaa.

Kulttuurihistorian oppiaineessa toimii lisäksi aiemmin käynnistyneitä hankkeita. Dosentti Heli Rantala on projektijohtajana vuonna 2020 alkaneessa tutkimushankkeessa *Sanojen liike ja tiedon paikat. Oppineet kirjalliset yhteisöt 1800-luvun alun Suomessa*. Kolmivuotista hanketta rahoittaa Koneen Säätiö ja siinä tarkastellaan 1800-luvun alun Suomen varhaisia kirjallisia keskuksia painotuotteiden ja niiden vaikutusten kautta.

Lisäksi Hannu Salmi on mukana kahdessa tutkimushankkeessa, jotka ovat alkaneet alkuvuodesta 2020. Svenska Litteratursällskapet i Finlandin rahoittama hanke *Informaatiovirtoja Itämeren yli:*

ruotsinkielinen lehdistö kulttuurin välittäjänä 1771–1918 tutkii, miten Suomen ja Ruotsin lehdistö ovat käyttäneet toistensa sisältöjä ajanjaksolla, joka ulottuu 1700-luvun lopusta 1900-luvun alkuun.

Toinen hanke on Suomen Akatemian digitaalisten ihmistieteiden ohjelman *Elokuvien muovaava Suomi: suomalainen näytelmäelokuva audiovisuaalisena big datana 1907–2017*. Kaksivuotisessa projektissa tutkitaan audiovisuaalisen kulttuuriperinnön kautta avautuvaa pitkän aikavälin näkymää suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen kehitykseen. Salmen akatemiaprofessorin tutkimushanke *Virallinen kulttuuri 1800-luvun alun Euroopassa* jatkuu vuoden 2021 loppuun saakka. Hankkeessa tutkitaan laajoja digitalisoituja sanomalehtiaineistoja modernin Euroopan kulttuurisen ja teknologisen kehityksen vauhdittajina.

FT Heta Lähdesmäki työskentelee Turun yliopiston biodiversiteettiyksikön johtamassa ja vuonna 2019 käynnistyneessä *Elämän Saari* -tutkimushankkeessa. Koneen Säätiön rahoituksella selvitetään ihmisten ja muiden lajien ja luonnon välisiä suhteita Seilin saarella 1500-luvulta tähän päivään.

Tutkimuskeskukset

Kulttuurihistorioitsijat ovat mukana useissa monitieteisissä tutkimuskeskuksissa. Osa kulttuurihistoriaan läheisesti sidoksissa olevista keskuksista on toiminut jo kauan, mutta joukossa on myös nuorempia tulokkaita.

Centre for the Study of Storytelling, Experientiality and Memory (SELMA)

Kesällä 2015 perustettu SELMA on yleisen kirjallisuustieteen professori Hanna Meretojan ja kulttuurihistorian yliopistonlehtori Maarit Leskelä-Kärjen aloitteesta käynnistynyt monitieteinen tutkimuskeskus. SELMA tutkii tarinankerroksen, kokemuksellisuuden ja muistin välisiä keskinäisiä riippuvuussuhteita näkökulmista, joita useat toiminnassa mukana olevat tieteenalat ja myös taiteilijat tuovat mukanaan. Keskuksen tarkoituksena on tuoda yhteen ja entisestään kehittää jo olemassa olevaa narratiivisuuden, kokemuksen ja kulttuurisen muistin käsitteiden ympärillä käytyä keskustelua. Keskuksessa toimii useita tutkijoita ja ulkomaisia vierailevia professoreja. Keskuksen piirissä on syntynyt tutkimushankkeita, joita rahoittavat esimerkiksi Koneen säätiö, Suomen Akatemia ja EU. SELMA järjestää säännöllisesti avoimia tapahtumia ja opetusta sekä kehittää uusia tutkimuksellisia avauksia.

The International Institute for Popular Culture (IIPC) ja The European Popular Culture Association (EPCA)

IIPC on monitieteinen populaarikulttuurin historiaan ja nykyilmiöihin keskittynyt tutkimusinstituutti, jota johdetaan osin kulttuurihistorian oppiaineesta. Instituutti on kansainvälinen keskus, jonka julkaisut, esitelmät, tutkijavierailut ja projektit edustavat mahdollisimman laajasti Turun yliopiston HKT-laitoksella tehtävää populaarikulttuurin tutkimusta. IIPC haluaa määritellä populaarikulttuurin tutkimuksen mahdollisimman laajasti ja kansainvälisesti. Sen toimintaan liittyy vahvasti myös eurooppalainen populaarikulttuurin tutkimusorganisaatio EPCA, jota johdetaan Turusta. Järjestö järjestää vuosittain ympäri Euroopan EUPOP-konferensseja, joihin toivotaan mukaan myös kulttuurihistoriasta kiinnostuneita opiskelijoita ja tutkijoita.

Centre for the Study of Christian Cultures (CSCC)

CSCC on yksi humanistisen tiedekunnan tutkimuskeskuksista, jonka toiminnassa kulttuurihistoria on aktiivisesti mukana. Keskus kerää yhteen erilaisia humanistisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia kristinuskon tutkimukseen ja pyrkii kehittämään yhteistyötä näiden välillä. Esimerkiksi politiikan, aatteiden, taiteiden, kulttuurin ja talouden suhteet kristinuskoon ovat kaikki CSCC:n tutkimusaiheita. Tutkimuskeskuksen toimintaan kuuluvat kuukausiesitelmät, kansalliset ja kansainväliset seminaarit ja konferenssit sekä laajemmalle yleisölle suunnatut paneelikeskustelut ja luennot.

Turku Centre for Medieval and Early Modern Studies (TUCEMEMS)

TUCEMEMS tutkii esimodernia aikaa myöhäisantiikista aina 1700-luvulle saakka erilaisista historia-, kulttuuri- ja kielitieteellisistä näkökulmista. Tutkimuskeskus kerää yhteen useiden Turun yliopistossa toimivien aineiden tutkimusnäkökulmia ja tutkijoita ja luo heille mahdollisuuden uusien näkökulmien ymmärtämiseen. TUCEMEMS organisoii yhteistyötahojen kanssa vanhojen aikojen opintokokonaisuutta, joka käsittelee ajanjaksoa esihistoriasta uudelle ajalle saakka. Vanhojen aikojen opintokokonaisuus on vapaa sivuaine kaikille Turun yliopiston opiskelijoille.

Aallonharjalle (AHA) - The Marine Research Laboratory for Humanities and Social Sciences

AHA on Turun yliopistossa toimiva mereen, muihin vesistöihin ja saaristoon liittyvä humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen opetuksen verkosto. Se perustettiin merta ja saaristoa tutkivien toimesta vuonna 2015. Verkoston tavoitteena on koota yhteen tutkijoita, joiden tutkimus liittyy Turun yliopiston meri ja merenkulku -profiliialueeseen. Yhteisten projektien ja tutkimushankkeiden lisäksi AHA järjestää seminaareja ja toteuttaa tilaustutkimuksia. AHA tekee yhteistyötä turkulaisten, muiden suomalaisten ja ulkomaisten yhdistysten, keskusten, laitosten, seurojen ja säätiöiden kanssa.

Tulevia tapahtumia

30.8. Opetus alkaa

31.8. klo 14 Historian ja arkeologian opiskelijoiden orientaatioluento salissa Pub 1, Mauno Koivisto -sali

3.9. Väitös: Suvi-Sadetta Kaarakainen

16.10. Väitös: Maija Mäkikalli

3.12. Veikko Litzen -luento,
Luennoitsija Leena Kurvet-Käosaar

14.1. Joulukoulu

Jatko-opiskelijoiden tutkimuspäivät:

24.9.

15.10.

19.11.

10.12.

11.2.

18.3.

22.4.

13.5.

Kuva: Harold Wainwright, Unsplash.

Kulttuurihistoria

Vatselankatu 2,
Arcanum 2. krs.
20500 Turku

Opintosihtööri

Erja Aarnio:

+358 29 450 3973

+358 50 346 1947

<https://www.utu.fi/kulttuurihistoria/>
<https://kulttuurihistoria.wordpress.com/>
<https://twitter.com/kulthist/>
<https://www.facebook.com/Kulttuurihistoria-Turun-yliopisto-112339585489588/>

